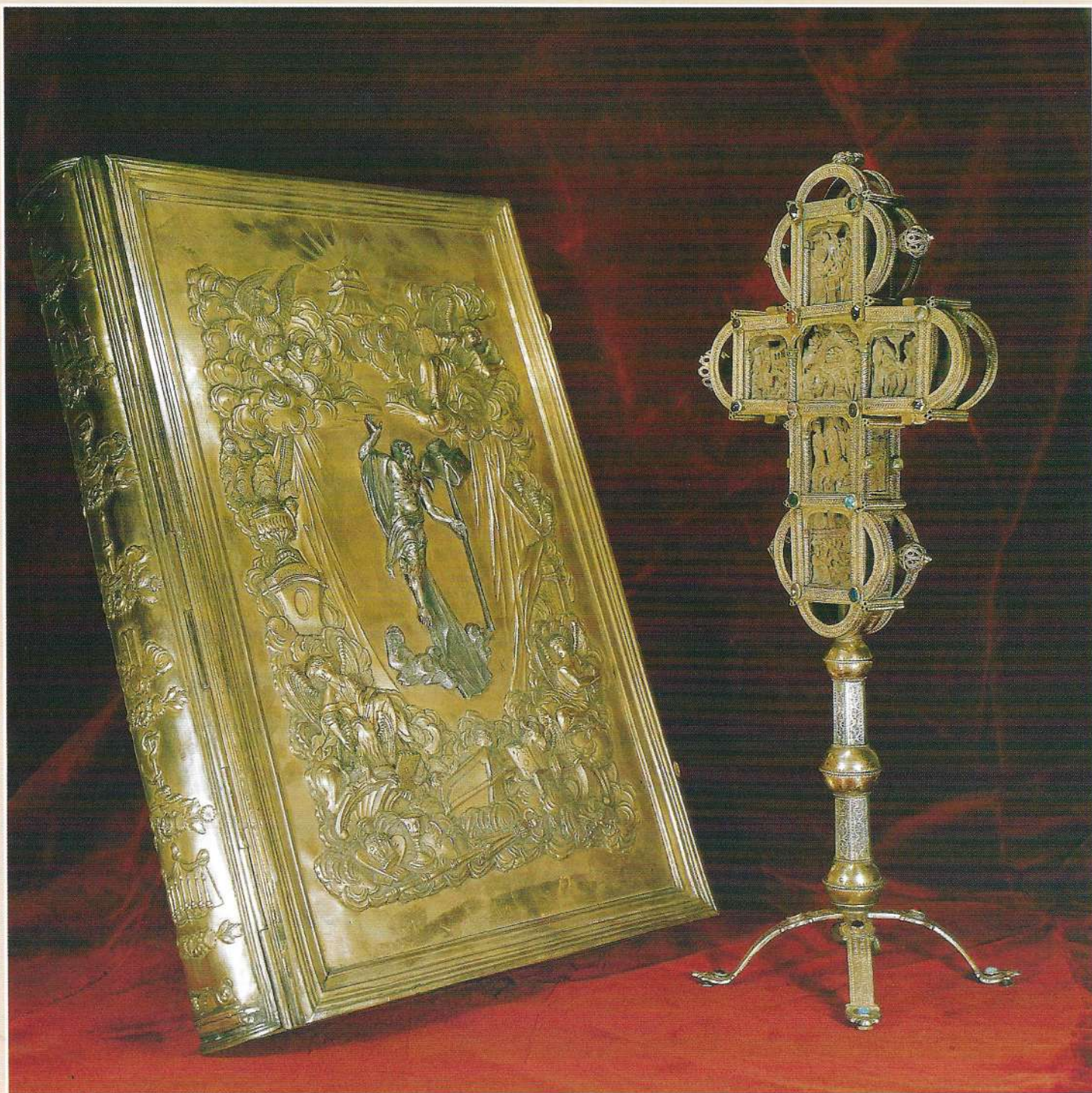

СВЕТИ САВА ГОРЊОКАРЛОВАЧКИ

ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ ГОРЊОКАРЛОВАЧКЕ • БРОЈ 7, МАЈ 2005.

ИЗ РИЗНИЦЕ ЕПАРХИЈЕ ГОРЊОКАРЛОВАЧКЕ

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ ДЕЦИ О ВАСКРСУ

2005. ГОДИНЕ

ПАВЛЕ

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП ПЕЋКИ, МИТРОПОЛИТ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ, СА СВИМА АРХИЈЕРЕЈИМА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ, СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И СВИМА СИНОВИМА И КЋЕРИМА НАШЕ СВЕТЕ ЦРКВЕ: БЛАГОДАТ, МИЛОСТ И МИР ОД БОГА ОЦА, И ГОСПОДА НАШЕГА ИСУСА ХРИСТА, И ДУХА СВЕТОГА, УЗ РАДОСНИ ВАСКРСЊИ

ПОЗДРАВ:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Христос Васкресе, земљу потресе,
Тугу однесе, радост донесе.
(Свети Владика Николај)

 Вим речима Светог Владике Николаја благовестимо најрадоснији од свих дана – дан када се живот објавио свету, дан када је смрт побеђена, када су врата адска разорена, дан Васкрсног, дан сверадосног. Васкрсење је највећи догађај наше људске историје, наше Богочовечанске вечности. То је дан који нас изводи из свих овоземаљских и овозивотних дана и ноћи, и уводи нас у невечерњи и непролазни дан Царства Божијег, вечнога и незалазнога. “Пасха је Празник над празницима и Свечаност над свечаностима, која превазилази све друге празнике и свечаности колико и сунце превазилази звезде” (Свети Григорије Богослов).

У светлости Васкрсног дана ми сагледавамо сав свој живот, и радујемо се животу. Овај дан Васкрсења је дан радости живота, и то Вечног живота. Радост коју нам Васкрсење Христово даје данас, потребно је посведочити овом свету и овом времену, јер ту радост нам нико други, никада и нигде не може дати ни одузети.

Управо је одсуство радости, или одсуство радости која има смисла, оно што мучи савременог човека. Одсуство радости долази отуда што се смрт не надилази, већ се доживљава као коначни крај. А ако је смрт заиста коначни догађај, после кога нема ничега, или после кога можда постоји само неодређени живот бесмртне душе, онда је живот човеков велика трагедија, која започиње рођењем, да би сваки даном био само ближи смрти, своме “коначном крају”. Данашњи дан Васкрсења

Господњег показује нам и сведочи да није тако; и зато ми данас, обасјани светлошћу Васкрсења, са Апостолом Павлом кличемо: “Гдје ти је, смрти, жалац? Гдје ти је, дакле, побједа?” (1. Кор 15,55).

Заиста велика је и чудесна тајна Васкрсења Христовог и свих спасоносних дарова које свету и човеку доноси Васкрсли Христос. Да би то разумели, и да би се Васкрсењу Христовом радовали, треба да разумемо Библијску, животну, Богооткривену истину, која нам сведочи да је свет створен од Бога ни из чега (1. Мој 1,1). Ни свет, па ни човек, иако од Бога створен по лику и подобију Божијем као круна и украс целокупне творевине, нема у себи самом ништа што би га држало у животу без Бога (1. Мој 1,26; 2,17). Зато је само у заједници са Богом могућ живот, и зато је Адамовим грехом, који је у суштини прекидање заједнице са Богом, човек ушао у смртност (1. Мој 3,19). Свет створен за постојање почео је да пати и страда, „јер је плата за гријех смрт“ (Рим 6,23).

Из тог разлога, Адамово покајање, као ни покајање старозаветних праведника, није било довољно, јер покајање прекида живот у греху; а нама је било потребно више: потребно је избављење из стања трулежности, пропадљивости, распадљивости, смртности (Рим 8,22-23). Као што се смрт привила уз тело, било је потребно да се и живот привије телу, како би оно са себе збацило трулеж и обукло се у живот. „Имао сам удела у лику Божијем, и нисам то сачувао; сада Он – Христос узима удела у телу моме да би и лик спасао и тело обесмртио”, каже

Свети Григорије Богослов. Тако својим оваплоћењем Христос започиње искупитељско дело; али била је потребна и смрт Његовог Оживотвореног тела, јер је само кроз смрт било могуће Васкрсење (Свети Атанасије Велики). Спасоносна снага смрти и Васкрсења Христовог долази отуда што је Христос Богочовек, у чијој су Ипостаси, несливено, нераздељено, непромењиво и неразлучно сједињене двије природе, пуна Божанска и пуна човечанска (Халкидонски орос). Величина Христове жртве и појава Његове љубави огледају се управо у томе што људска природа, која је ипостасирана у Личност Бога Логоса, није имала греха, те Христос, будући без греха, страда и умире на крсту добровољно, слободно, из љубави према роду људскоме. Да је Он имао греха, онда не би могао умрети слободно, већ нужно: „Јер је плата за грех смрт“ (Рим 6,23). Доласком својим у ад Христос је згазио смрт, и Васкрсењем укида моћ смрти.

По Васкрсењу Христовом стварност привремене смрти за нас се не укида – људи и даље умиру, али је Васкрсењем укинута бесконачност смрти. Јер, ако неко умре да би после тога имао бољи живот, онда то није смрт него уснуће и прелаз кроз смрт у живот. Одвајање душе од тела, располућење човека је привремено. Залог тога је Васкрсење Христово, по речи Апостола Павла: „Јер као што у Адаму сви умиру, тако ће и у Христу сви оживети“ (1. Кор 15,22). Зато ми Христа распетог и Васкрслог називамо Новим Адамом, у Коме ћемо сви живети (1. Кор 15,45). То је могуће због тога што смо се кроз крштење сви у Христа обукли, са Њим умрли и са Њим васкрснули, док у Светој Евхаристији – Литургији – Причешћу, примамо Христа у себе, и бивамо у Христу за живот вечни. Једном речју: у Цркви ми смо примили дар усиновљења и залог бесмртности; и зато у Литургији Бога зовемо Оцем, јер бивамо усиновљени у Сину, Који једини Бога може назвати Оцем. Тако из тога јединства са Христом произилази да је Христова победа над смрћу и наша победа над смрћу, и започињање живота вечног.

Ту дубоку истину знали су сви хришћански праведници кроз све векове до дана данашњег. Ту истину знали су и њоме живели и Свети Мученици Јасеновачки којима се молимо, и којих се посебно сећамо ове године на 60. годишњицу од пробоја страдалника из злогласног логора смрти – Јасеновца. Само захваљујући тој вери, од стотине хиљада

заточених у Јасеновцу једни су пострадали као Свети Мученици – попут Светог Вукашина из Клепаца, док су други смогли снаге да голоруки крену на логорске жице, знајући да ће бити живи и ако прођу, али и ако остану на жицама. Због свега тога је наша вера у Васкрсење дубоко смислена и дубоко оправдана. Због тога се ми клањамо Крсту, целивамо Крст, осећујемо се крсним знамењем; јер знамо да нам кроз крст долази Васкрсење, основа вере наше, по речи Светог Павла: „Ако Христос није устао, онда је празна проповед наша, па празна и вера наша“ (1. Кор 15,14).

Наше Косово је данас у знаку Крста. Али знају наша браћа и сестре, распети на распетом Косову и Метохији, да Крст Христов увек узводи у Васкрсење (Рим 8,18). Зато, чврсто верујемо да ће и нашој браћи на Косову и Метохији засветлети светлост Васкрсења Христовог. Али, да би ту светлост осетили, да би се те светлости удостојили и на Косову и ван Косова, по свим крајевима земаљским, морамо се измирити са онима који нас мрзе, а њих није мало. Христа ради Васкрслога треба да праштамо и да се миримо; јер је Бог – у Кога верујемо и чије Васкрсење славимо – Бог мира, љубави и праштања. Као што је Он опростио онима који су га распели на крст, тако и ми са нашим Господом Распетим и Васкрслим треба из дубине душе да кажемо: „Оче, опрости им, јер не знају шта чине!“ (Лк 23,34). Али опрости и нама, Господе, ако смо се некада понели као нељуди.

На ту и такву веру ми данас позивамо сав наш христољубиви народ; а та вера, понављамо, није вера у смрт, како нам неки злонамерни пребацују. То је вера у живот вечни, али у живот вечни који овде и сада започиње. Зато позивамо све људе, посебно младе, да у Христу, у Цркви Христовој која је Богочовечанска заједница, утемеље свој живот. Само тако и само ту наћи ће мир и радост за којом жуде. Знамо да је младост најлепше али и најбурније доба човековог живота, и управо зато се никада тако снажно као у младости не окуша слобода човекова. Зато позивамо наше младе да своју слободу не жртвују „убилачким ауторитетима“ какви су дрога и алкохол, као и распусни живот којим се угрожава здрава припрема за светињу брака. Позивамо наше младе да се смире пред светињом и озбиљношћу живота, јер живот није забава, односно живот се не може свести само на забаву. Живот је стална борба са свим оним што нас од Господа одваја, једна

стална борба за “слободу од греха” а не за “слободу за грех”, која се данас назива “еманципацијом” или некаквим тобожњим напретком. Хришћански живот је борба за добро, а против зла и изопачености које видимо у себи, другима и заједници којој припадамо. Не заборавимо никада да је зло увек кратког века и, само наизглед успешно и блиставо. Зато на злу, лукавству, превари, не треба заснивати ништа, поготову не живот. Понављамо: само ако се на Васкрслом Господу утемељи живот, могуће је наћи мир и радост за којом сваки човек истински жуди. Када је Апостол Филип рекао свом пријатељу Натанаилу да су нашли Месију, Натанаило је изразио сумњу; али га Апостол Филип позива и каже му: “Дођи и види” (Јн 1,45-46). Овај позив и ми, драга наша децо духовна, упућујемо вама: дођите и видите. Дођите и долазите у наше храмове, узимајте учешћа у Светој Литургији која је жива слика будућег Царства Божијег, јер учествовати у Светој Литургији значи предокушати већ сада и овде плодове будућег Царства Његовог. Ту видимо да наша хришћанска будућност не зависи од тешких материјалних прилика, нити од моћника овога света; и оно што је најважније: ту у Светој Литургији видимо да наш живот има смисла, да наша будућност има смисла који се не ограничава само на овај свет и век, већ се продужава у вечност.

У име тог смисла и те радости, на све вас, децо наша духовна, призивамо сверадосну светлост и силу Васкрслог Богочовека, Господа Исуса Христа. Позивамо вас да се данас, и у све дане свога живота, дане осмишљене Васкрслим Господом, радујете. Радујте се, јер је смрт побеђена. Својом радошћу сведочите радост Васкрсења свим људима и свим народима, како хришћанским тако и нехришћанским. Радујте се, јер је радост Васкрсења нама дарована да би се од нас излила на свеколику творевину Божију, на коју данас призивамо свеосвећујућу силу Васкрсења, радосно кличући са целом васељеном:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ – ВАИСТИНУ ВАСКРСЕ!

Дано у Патријаршији српској у Београду, о Васкрсу 2005. године.

Ваши молитвеници пред Васкрслим Христом:

Архиепископ пећки,

Митрополит београдско-карловачки и

Патријарх српски ПАВЛЕ

Митрополит загребачко-љубљански ЈОВАН

Митрополит црногорско-приморски
АМФИЛОХИЈЕ

Митрополит средњезападноамерички
ХРИСТОФОР

Митрополит дабробосански НИКОЛАЈ
Епископ шабачко-ваљевски ЛАВРЕНТИЈЕ
Епископ нишки ИРИНЕЈ

Епископ зворничко-тузлански ВАСИЛИЈЕ

Епископ сремски ВАСИЛИЈЕ

Епископ бањалучки ЈЕФРЕМ

Епископ будимски ЛУКИЈАН

Епископ канадски ГЕОРГИЈЕ

Епископ банатски НИКАНОР

Епископ за Америку и Канаду

Митрополије новограчаничке ЛОНГИН

Епископ источноамерички МИТРОФАН

Епископ жички ХРИЗОСТОМ

Епископ бачки ИРИНЕЈ

Епископ британско-скандинавски ДОСИТЕЈ

Епископ рашко-призренски АРТЕМИЈЕ

Епископ умировљени захумско-херцеговачки
АТАНАСИЈЕ

Епископ бихаћко-петровачки ХРИЗОСТОМ

Епископ осечко-пољски и барањски ЛУКИЈАН

Епископ средњоевропски КОНСТАНТИН

Епископ западноевропски ЛУКА

Епископ тимочки ЈУСТИН

Епископ врањски ПАХОМИЈЕ

Епископ шумадијски ЈОВАН

Епископ славонски САВА

Епископ браничевски ИГЊАТИЈЕ

Епископ милешевски ФИЛАРЕТ

Епископ далматински ФОТИЈЕ

Епископ будимљанско-никшићки ЈОАНИКИЈЕ

Епископ захумско-херцеговачки ГРИГОРИЈЕ

Епископ аустралијско-новозеландски

Митрополије новограчаничке МИЛУТИН

Епископ горњокарловачки ГЕРАСИМ

Викарни Епископ хвостански АТАНАСИЈЕ

Викарни Епископ јегарски ПОРФИРИЈЕ

Викарни Епископ липљански ТЕОДОСИЈЕ

Викарни Епископ диоклијски ЈОВАН

Викарни Епископ хумски МАКСИМ

ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА

Митрополит велешки и повардарски ЈОВАН,

патријарашки егзарх аутономне

Охридске архиепископије

Епископ полошко-кумановски ЈОАКИМ

Епископ дремвицки и мјестобљуститељ Епархије
битолске МАРКО

Протојереј Јован Брија: *Рјечник православне теологије*

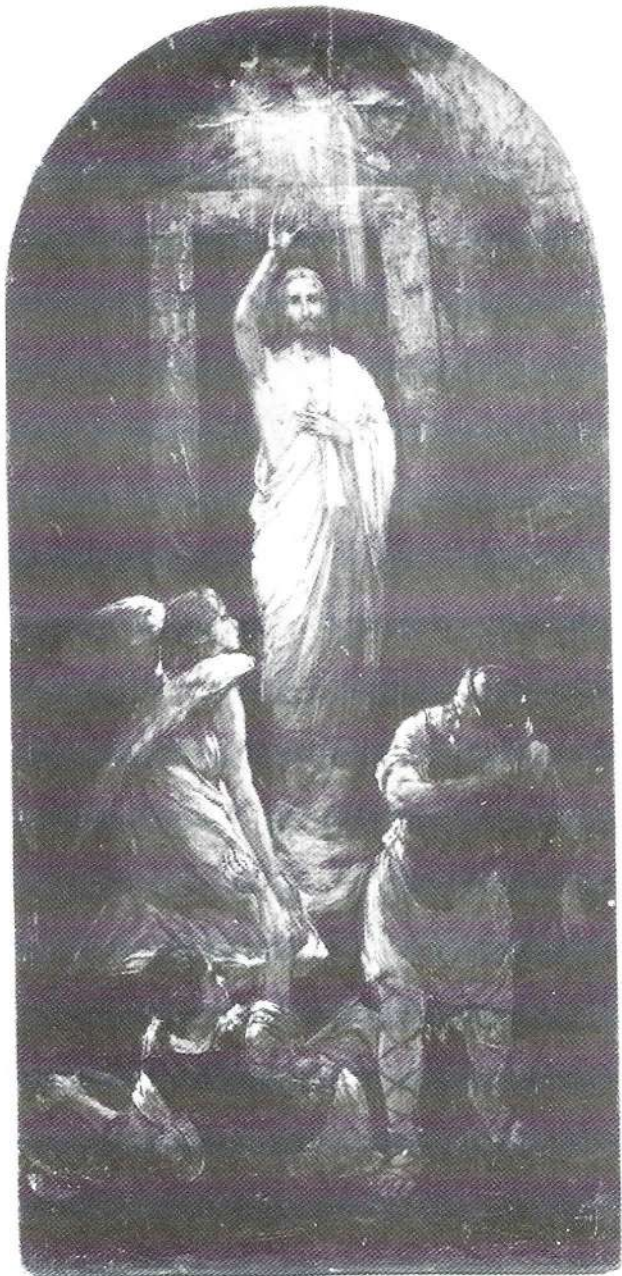
Васкрсење

Васкрсење (мртвих) (грчки *αναστασις των νεκρων*, лат. *resurrection mortuorum*): доктрина вјере унијета у цариградски Символ вјере (381), у виду обећања и очекивања: “чекам васкрсење мртвих и живот будућег вијека”. За Апостола Павла, доказ васкрсења мртвих заснива се на хистолошкој стварности: “А показујемо се и лажни свједоци што свједочисмо против Бога да васкрсе Христа, којег не васкрсе, ако, дакле, мртви не устају. Јер, ако мртви не устају, то ни Христос није устао” (1. Кор. 15, 15-16). Зато, да би оповргли предрасуду да је васкрсење Христово било само мит или сујевјерје, Апостоли прибјегавају извјештајима “свједока васкрсења” (Мт. 28, 9-17; Јн. 20, 19-25; дјела 1, 22; 2, 32). Постапостолска теологија користи се као доказима чудима која је учинио Исус; та чуда сматра се предокус *Васкрсења*. Васкрсење тијела јесте, дакле, предокусно у Његовим чудима, нарочито онима над мртвима. У патристичкој теологији, Васкрсење је прије посљедица Оваплоћења и Васкрсења Исуса Христа, Сина Божијег. С једне стране, сходно сасуштаствености човјека са Оваплоћеним Логосом, људска природа учествује у свим Христовим дјелима: “који нас по великој милости својој препороди за наду васкрсењем Исуса Христа из мртвих” (1. Петр. 1, 3). Свети Григорије Богослов говори о узајамном односу између Бога и човјека у Христовим дјелима: “Јуче се сахраних с Тобом Христе; данас устајем заједно с Тобом Распетим. Јуче се распех заједно с Тобом; сам ме заједно прослави Спасе, у Царству Твоме”. С друге стране, васкрсење тијела из мртвих јесте благодат обнављања наше природе. Извор васкрсења јесте сила која сија из васкрслог Христовог тијела. Васкрсли Христос “обновио је”

нашу природу, показавши могућност нетрулежности у створном свијету и послје пада.

Васкрсење се тајанствено пред-окушава у тајни крштења (Рим. 6, 3-6). У првим вјековима, крштење оглашених (катихумена) обављало се на Велику суботу, ноћу, између погребца и Васкрсења Христова, како би, трикатним погружењем, ново-крштени био саучесник у догађајима прослављања (Мт. 28, 1).

Каква је стварност васкрслог тијела, имајући у виду двојност људске природе: тијело-душа? Уопштено говорећи, учењем о васкрсењу мртвих Источно хришћанство је жељело да нагласи вриједност идеје да смрт није ишчезнуће или уништење човјека и његове личности, него прелаз у јединствену егзистенцију са Богом у вјечности. У том смислу, природна особина тијела чува се, а ишчезла је пропадљивост, односно распадање. Тијело, дакле, остаје као материјална супстанција, а његове функције које су вршила чула превазилазе се моћима духа. Тијело постоји као посебна супстанција и бесмртно је јер судјелује у слави Божијој заједно са душом. Или, боље речено, тијело је апсорбовано од продуховљене душе коју обавијају божанске нестворене енергије. Ријеч је о “новој твари” (2. Кор. 5, 17), о “духовном” или васкрсом тијелу: “Тако и васкрсење мртвих: Сије се у распадљивости, устаје у нерас-

Васкрсење
рад Ђорђа Крстића (1851-1907)

падљивости; сије се у бешчашћу, устаје у слави; сије се у немоћи, устаје у сили; сије се тијело душевно, устаје тијело духовно (σoμα πνευματικoν). Постоји тијело душевно и постоји тијело духовно” (1. Кор. 15, 42-44). Једно од најпопуларнијих вјеровања у православној побожности, васкрсење мртвих, не темељи се на несигурној идеји о бесмртности, већ на обећању и очекивању Другог доласка Господњег. Васкрсење и *παρουσια* не могу се раставити: “Овај Исус који се од вас узнесе на небо, тако ће исто доћи као што га видјесте да одлази на небо” (Дела 1, 11).

ОХРИДСКИ ПРОЛОГ Св. Владика Николај Велимировић

Слово на Васкрс

1. Васкрсења је дан,
и почетак је десни,
и просветлимо се празником,
и један другог загрлимо.
Рецимо: Браћо! и онима који нас
мрзе (Ис 66,5)
не само онима који нам из љубави
нешто учинише
или од нас претрпеше.
Опростимо све Васкрсењем.

Дајмо опроштај једни другима:
и ја који бејаш тиранисан
добрим насиљем – јер то сада
додајем – и ви који сте учинили
добро насиље, ако ми нешто
пребацујете због оклевања, које као
да је боље и Богу милије од
ужурбаности неких других. Јер је
(некад) добро и мало одступити
пред Богом, као оно Мојсије у
стариин и Јеремија касније (Изл.
4,13; Јер. 1,6), а (потом Му)
спремно притрчати када позива,
као Арон и Исаија (Изл. 4,27; Ис.
6,8), само нека обоје буде с
побожношћу: оно прво због
сопствене слабости, ово друго ради
моћи Позивача.

2. Тајна ме је помазала (тј. позвала),
пред тајном за кратко устукнух,
колико да себе испитам; са тајном
се опет враћам, наводећи овај благи
дан (Васкрса) као покровитеља моје
бојазни и слабости, да би данас
Васкрсли из мртвих (Христос) и
мене обновио Духом, и обукавши ме
у новог човека, даровао ме новој
твари – онима који су рођени од
Бога (Јн. 1,16) – као доброга
васпитача (= обликоваоца) и
учитеља, који добровољно са
Христом и умире и васкрсава.

3. Јуче се Јагње (Божије) закла, и
помазиваху се надвратнице (крвљу),
и оплакиваше Египат своје првенце,
и нас мимоиђе губитељ, и печат
беше страшан и достојан уважавања,
и заштићени смо крвљу Јагњетовом
(Изл. 12,5-14. 29-31; Петр. 1,19).
Данас смо чисто избегли из Египта
и од горкога владара фараона и од
претешких началника, и осло-
бодисмо се од блата и прављења
цигала (Изл. 1,14). И нема никога
ко би нас спречавао да празнујемо
Господу Богу нашем Празник
Изласка, и да (га) празнујемо “не у
квасцу старом – злоће и

неваљалства, него у бесквасим
хлебовима искрености и истине” (1
Кор. 5,8), не носе “и са собом ништа
од египатског и безбожног квасца”
(Изл. 12,34).

4. Јуче се сараспех са Христом,
данас се сапрослављам (с Њиме).
Јуче се саумртвих (са Христом),
данас саоживљавам (са Њиме). Јуче
се сапогребох (с Христом), данас
саваскрсавам (с Њиме). Зато
доносимо плодове Ономе који је за
нас пострадао и васкрсао (Рм. 7,4;
Кол. л. 6,10). Вероватно да мислите
да говорим (о плодовима): о злату
или сребру, о тканинама или камењу
прозирном и драгоценом, о трошној
материји земљаној која доле остаје,
коју увек највише поседују зли
(људи) и они који робују ово-
земаљским стварима и космо-
кратору (ђаволу – Јн. 14-30). (Не,
него) принесимо плод – нас саме,
који смо Богу најдрагоценије и
најблискије благо. Дајмо лику
(Божјем) оно што је “по слици”
(Пост. 2,7; Рим. 8,29; Кор. 3,10)
познајмо наше достојанство,
почаствујмо Архетип (=Христа);
познајмо силу Тајне и зашто је
Христ умро.

Свѣти Григорије Бојослов (превео еј. Аѿанасије Јевѿић)

Беседа о васкрсењу мртвих

Али ће рећи ко: како ће устати
мртви? и у каквом ће тијелу доћи?
(1 Кор. 15,35)

Апостол Павле унапред зна
приговоре, које ће неверни
чинити васкрсењу из
мртвих, па их унапред и
одбија. Како ће устати мртви?
питају се данас неверни, који ни
телесним очима не виде чудеса
васкрсења у природи а камоли
духовним. Безумниче, продужује
апостол, ти што сејеш, неће
оживети ако не умре. Док семе у
земљи не умре, не израста биљка,
то јест нешто сасвим различито од
семена. Но неверни, гледа очима,

и не види, него се даље пита: како
ће васкрснути мртав човек? Како?
Онако како је Христос васкрсао. Он
се спустио мртав у гроб, а дигао
жив. Васкрсење из смрти показује и
природа: но јаче од природе
показује васкрсли Господ. Да би нам
олакшао веровати и надати се –
веровати у васкрсење уопште, и
надати се нашем сопственом
васкрсењу. Он је сам васкрсао из
гроба, васкрснувши пре тога Лазара
Четверодневног, и сина Наинске
удовице и кћер Јаирову.

Но у каквом ће телу устати
мртви? Питају се неверни. У
онаквом у каквом Бог хоће. У Бога

је безброј врста тела. Сва тела дели
пак апостол у две групе: у земаљска
и у небеска. У небеска тела, дакле,
обући ће се они, који су умрли у
земаљским телима: нетрулежно
замениће трулежно, бесмртно
замениће смртно, красно замениће
ругобно. Но и у небеском телу човек
ће познати себе и друге око себе,
као што човек познаје себе и кад је
обучен у просјачке рите и кад је
обучен у царску порфиру.

Господе пребогати, не
предај нас вечној трулежи, но као
царске синове обуци нас у одећу
бесмртну.

Теби слава и хвала вавек. Амин.

Епископ горњокарловачки Симеон (Злоковић)

Три крста на Голгоџи

“И би метнут међу злочинце” (Ис. 53,12)

Низ даљине векова Духом Божјим надахнути пророк Исаја видео је Христа, Сина Божјег на Његовој Голготи. Видео га је он и у Витлејему крај Његове Мајке, и на Гори, и у слави Васкрслог Бога, као и на Голготи међу злочинцима. Проклетство пада прародитеља, као и обећање Месије, Спаситеља који ће сатрти “главу Змије”, ујезгрило се у биће човеково, па је додир Духа Светог са духом изабраника Божјих откривао пророке, а и покретао кроз сву историју света месијанску идеју и наду у спасење.

Старозаветна црква била је само припрема за новозаветну Цркву Христову. Била је она национална по припадности, али свечовечанска по месијанској идеји. И када је Пророк гледао у визији Сина Божјег на Крсту међу разбојницима, сагледао Га је као

Искупитеља свега рода људског. Отуда је и реална и симболична Голгота са три крста, Крста Христовог и она два са стране, два велика симбола греха, кајања и падања, свега онога што је човек крај Христа и против Христа у историји до наших дана.

Све што је род људски у својој историјској судби нашло се крај Крста распетог Сина Божјег. Са свога Крста Он искупљује род људски. Али крај Његовог Крста дешава се спасење покајаног злочнца и пропаст онога који га је са свога крста вређао и понижавао. “Сети ме се, Господе, када дођеш у Царство своје” (Лк. 23,39), завапио је са свога крста Распетом Богу покајани разбојник. Добио је одговор да ће истог дана са Христом бити у рају. Ако си син Божји, спаси себе и нас, сићи са крста па ћемо ти веровати”,

подругљиво је вређао Сина Божјег упорни злочинац. Није овај његов увредљиви однос према Распетом само израз његовог душевног стања, био је то излив Кушачевих нада да неће бити ни искупљења ни спасења рода људског, изражених још приликом кушања Сина Божјег у пустињи. Сићи са Крста, заустави токове велике тајне, замути бистре воде Јеванђеља, када већ ниси могао у пустињи, покушај сада на Христовој Голготи. А на својој голготи Син Божји је осмислио све наше патње и голготе, када страдањима дајемо плату за своје грехове.

Спаситељ је увек са својом Црквом. “И ја сам са вама у све дане до краја времена”, обећао је Он пред растанак својим апостолима. Он је са нама увек тајном свога Рођења, мистеријом своје Голготе и у слави Васкрслог Сина Божјег. Носи кроз

Голгоџа, Стеван Алексић, уље на платну, 1918. године (Галерија Матице српске)

своју историју Црква Његова и Његов голготски крст. И око Његовог Крста увек су, како они који га исповедају и који кајањем стичу спасење, тако и они који искрај Његовог Крста хуле на Њега или хоће Христа без Крста. И тако оно што се догодило на Голготи, на узвишењу на којем је Син Божји принео себе за грехове света, стално се дешава на путевима историјског хода Цркве Христове. Христа без Крста желе данас и милиони оних који су крштени, па и многи који у Њега верују, чак и понеко од нас позваних да у визијама својим увек проповедамо "Христа Распетог, Божју силу и Божју премудрост", да се изразим речима светог Апостола Павла. Са Христом кроз историју Његове цркве стално су једни крај других и они који Га славе и они који Га оспоравају, који се кају и спасавају и они који оспоравају и Христа и кајање и свако спасење. И догодило се и у нашим данима, да се до у танчине испунило пророштво Сина Божјег, да човек без Њега "неће моћи чинити ништа"; ништа трајно, ништа стабилно, ништа чиме би се зауставило падање и пропадање човеково. Изневерава знање, изневерава сва мудрост људска, изневеравају наде, и безнађе се све више врежи у уму и срцу духовно ослабљеног човека. А све до данас наметало се свету обећање да ће тек без Бога и без Христа наступити ера среће за род људски...

"Радуј се моје мало стадо", рекао је једном Спаситељ својим првим следбеницима. А докле год је Он у мањини у Цркви својој, њена порука неће поседовати пуну снагу. У човекову душу чудесно је уврежена мистерија пада и греха. Оно сатанино обећање првим људима, да ће "бити као богови", ако преступе заповест, као проклетство ушло је, дубоко уврежено у природу човекову. Отуда човек тако олако и лакомислено, самољубиво и самозадовољно истаљава себе уместо Бога, често тврдећи да је објаснио и доказао и оно што му је, крајње нејасно и неприступачно.

Тек да се све може објаснити, доказати и постићи без Бога Створитеља и Христа Спаситеља.

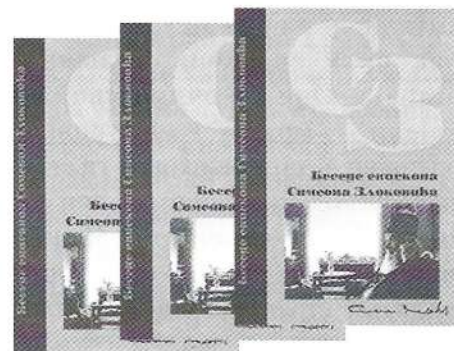
На Голготи Христос је био остављен. Остала је само Мајка и свети апостол Јован. Биле су ту и неке жене, али „из далека гледајући“. Нису се ту нашли ни они које је лечио и васкрсавао, као ни они пред којима је све то чинио. Нису била довољна ни чуда, ни прозорљивост, ни „управљање таласима и ветровима“, јер је страх победио верност и припадност. И до данашњег дана понавља се слика Голготе. Мало је оних који по вери живе, а много оних на које се односе Спаситељеве речи: "Неће сваки који ми говори Господе, Господе, ући у Царство небеско, него они који творе вољу Оца мога који је на небесима"

Са свога Крста Христос се молио за своје мучитеље: "Оче, опрости им јер не знају шта чине". Није им претио осветом. Није за њих призивао пакао, показујући примером Љубави која прашта, на кајање и спасење. Оно што је омогућио покајаном злочинцу крај свога Крста, омогућио би и својим покајаним мучитељима, али није их било. Јеванђеље сведочи да је дубоко потресен треном смрти Сина Божјег, исповедао веру у Њега само капетан страже крај Крста. "Заиста бејаше овај Син Божји", ускликујући он и ушао у календар Цркве као Сотник Лонгин.

„Не плачите за мном, него за децом својом“ (Лк. 23,28), поручио је Спаситељ женама Јерусалима које су Га сузама пратиле ка Голготи. И имале су зашто и често плакати мајке Израилеве кроз векове, до наших дана. Ако је неко захтевао да се увери да пророштва постоје, упућујемо га на 28 главу Пете књиге Мојсијеве. "И расејаће вас Господ"... ово пророштво је казано док је народ био још такорећи у "ембриону", на путу у Ханан. Ту је велики Мојсеј просто дао фотографију једне историје под проклетством, своје народу проричући да ће бити прогањан и истребиван, што је све нажалост

запамтио како стари тако и нови век.

Када деца Цркве на велики Петак са дубоким осећањем прате литургијско, обредно потсећање на патње, понижења, мучење и голготску смрт Сина Божјег, није то само сећање и потсећање. То је избијање из дубине душе свима нама преданог опорученог са Христове Голготе, са Његовог Крста, као и са она два крста с Његове десне и леве стране. А они су не само испуњење пророштва, него и наша нада: да ћемо и ми кајањем, ма и у последњем часу наћи се са Господом у Царству небеском. Опомиње нас крст непокајаног злочинца, да без вере и кајања нема спасења, да се свака хула на Христа Распетог плаћа падом и пропадањем.

Књига бесједа, блаженог спомена Владике Симеона Горњокарловачког је драгоцен бисер. Први пут су на једном мјесту сабране његове Васкршње бесједе, пигодне и празничне бесједе, бриљантно писане, јасне и разумљиве свима, а дубоке мисли, поруке и поуке. Епископ Симеон вјеру и рјечи потврђивао је животом и дјелом, о чему најбоље свједоче његове ријечи: "Хришћанске истине, тајне неба и земље, како су виђене у Јеванђељу, нису исто што и тајне и истине овог материјалног света. Оне се другачије доживљавају и другачије казују. Нема тог проповедника, ма колико био уман и дубок који ће одушевити, ако иза његових речи не стоји вера у смирењу и љубав у доживљају. Док, опет, смирена реч о Богу, ма била и букварски једноставна, плениће све људе од вере."

Књига се може наручити на тел. или телефакс 047 642 532

Из књије “Пуш Господњи” Патријарх бујарски Кирил, Ниш 1970.г

Томина недјеља - побјеђена сумња

Васкрсење Исусово било је предсказано. Бог је ставио у уста својих изабраника, старих пророка, ријечи о васкрсењу Сина Божијег, Кога је Он хтјео да пошаље на земљу да би спасао род људски. И сам Исус је био предсказао својим ученицима да ће бити ухваћен од књижевника и фарисеја, од својих земаљских противника, да ће Га бичевати, да ће Га бити и разапети, да ће умријети, али ће трећег дана Васкрснути. Свети апостоли су знали и стара пророчанства, памтили су ријечи Исуса, али су ипак били свјedoци страшних догађаја. Они су очима својим видјели мржњу Исусових противника, силу њиховог гњева, увидјеше колику власт имају они на земљи у борби против Њега. Ученици су били свјedoци Господњег страдања, они су знали то што се десило на Голготи и тужна срца стајали су под крстом да виде крај свога Учитеља, за Кога су вјеровали да је ако Син Божији дошао да спасе све људе. Они су знали о гробу исјеченом у стијени.

И ево, трећи дан је пролазио, а Његове ријечи да ће васкрснути нису се испуниле. Зар није за њихову вјеру дунуо повјетарац вечери? Али Исус Васкрсе и јави се многим од својих. Јавио се Марији Магдалини (Марко 16,9), Клеопи и другом ученику, када су ишли за Емаус (Марко 16,12-13; Лука 23,13-33), Симону (Лука 23,24) и једанаесторици ученика (Јован 20,19).

Да ли су и сада могли да не вјерују у пророчанске ријечи Сина Божијег? Међутим, Тома није био са ученицима када се јавио Исус. “А други му ученици говораху: видјесмо Господа. А он им рече: док не видим на рукама Његовијем

рана од клина, и не метнем прста својега у ране од клина, и не метнем руке своје у ребра Његова, нећу вјеровати” (Јован 20,25). Тома бјеше један од дванаесторице. И он је као и остали ученици знао да ријечи Исуса треба да се испуне. Но он је живио у унутрашњој противрјечности и осјећао велику унутрашњу борбу због свега овога што се на крају догодило са Исусом. Сада када је чуо да је Исус васкрсао и да су Га ученици видјели, он одговара ријечима човјека који се колеба, али који у своме колебању има јаку жељу да види и да повјерује. Он жели да види Васкрслога, као што су Га и остали ученици видјели, да би повјеровао чврсто и непоколебљиво. Тома је лик човјека који не одриче, али који и не прима док не провјери факта, велике догађаје, необичне појаве, тако важне за лични духовни живот и за живот свих људи уопште. Он је лик човјека са јаком жељом да преко непосредног убјеђења повјерује и да исповједа своју вјеру.

Послије осам дана Исус се јавио својим ученицима, а са њима бјеше и Тома. “Дође Исус кад бијаху врата затворена, и стаде међу њима и рече: мир вама! Потом рече Томи: пружи прст свој амо и метни у ребра Моја, и не буди невјеран него вјеран. И одговори Тома и рече Му: “Господ мој и Бог мој!” (Јован 20, 26,27). Тома је видјео и убједио се да су се пророчанске ријечи, па и ријечи самога Исуса да ће Он Васкрснути, заиста испуниле. И пресрећни је Тома смирено, али и са бујном снагом убјеђеног срца исповједио своју вјеру: “Господ мој и Бог мој!”.

Ученици су видјели Васкрслог Исуса и њихова је вјера непосредно знање. Они су проповједали вјеру у Васкрслог Исуса, чији су они били свјedoци. Према томе, они су проповједали

једну истину, такву истину која доказује искупно дјело Исусово. Због тога свети апостол Павле каже: “А ако Христос не уста, узалуд вјера наша: још сте у гријесима својим” (1. Коринћанима 15,17). Према томе, угаони камен вјере наше јесте Васкрсење, кроз које Исус побједи смрт, побједи распадање, побједи гријех, побједи зло. Преко свог Васкрсења Он је побједио људску слабост, људске предрасуде, људску ограниченост, побједио је ону самоувјереност човјека, која га је чинила робом, не само малих себичних хтјења, него и гријеха и земаљских стихија уопште, које га уједно чине слијепим за унутрашња гледања духа и за велику свјетлост вјере Христове.

Са Томином сумњом има и данас људи у нашој средини! Али ми знамо да је Васкрсење Исусово посвједочено, како од Његових ученика, тако и од стране цијеле историје хришћанске Цркве. Ми знамо да је Његово Васкрсење посвједочено од стране двије-хиљадугодишње историје која се увијек оживљава и допуњује силом Васкрслог Исуса. Ми знамо да су они, који су били учесници у смрти и васкрсењу Исусовом примили Дух Христов, били нова твар. То је најнеоспорнији доказ да је Исус Васкрсао.

Ако желите, драги хришћани, да сазнате како историја доказује Васкрсење Исусово, погледајте и видите: кроз Васкрсење гријех је савладан и побјеђен, јер су његови коријени, суштина, лик и многоличност изобличени и потпуно разоткривени; кроз Васкрсење васкрсе врлина, коју је гријех идејно, духовно и практично својом силом, својим разумом и мисаоним системом грјешнога човјека био сахранио; кроз Васкрсење сила

Духа Божјег, као Духа истине, живота и утјехе уселила се у човјека; кроз Васкрсење људски дух благодатно је Васкрсао у божанственој мисли, у јеванђељској врлини, у ставаралачкој свјетлости. Погледајте и видите: Васкрсење Исусово представља побједу над древним заблудама људи који су тражили истину свога живота и нису је нашли.

Исус Васкрсе, и истина коју Он објави, учврсти се на земљи, да би постала истином свих оних који повјерују у Њега и заволе Га. У тој истини они нађуше свој живот. Васкрсење Исусово побједи и њихову немоћ, јер се открило царство благодати, у коме потекоше снажни потоци Духа Светога који ће препорађати човјека, обнављати цјели живот, додајући му божанствену силу.

Исус Васкрсе, и они који су живјели, страдали и умирали с Њим, васкрсоше као силни људи, пуни божанске силе, који употребише духовну снагу и ствараше нови живот. Васкрсење Исусово је побједа над свим древним предрасудама у вези са личним, друштвеним и међународним животом. Исус Васкрсе, и многи окови који су окивали људско срце и људски ум распадоше се; падоше многи трули темељи породичног и друштвеног живота и срушише се заувјек.

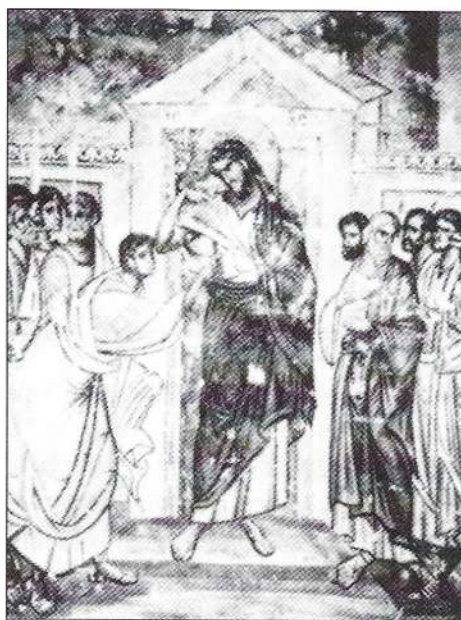
Исус Васкрсе и у људску историју продре тако моћан Дух обнове, и преуреди је. Тај моћни Дух обори све древне личне и друштвене вјековне идоле. Исус Васкрсе, и у свијет уђе нова и непобједива ослободилачка стихија. Исус Васкрсе, и као да падоше окови који су окивали људе. Многи окови за још дуго вријеме остадоше да притискају људе, али ослободилачка стихија била је већ узела маха, те је пуцање окова био стални процес.

Откад је Исус Васкрсао, тежња ка слободи је незадржива. У тој тежњи ка слободи живи и наш народ и кроз исту је он посигао и своје ослобођење. Та тежња ка

слободи увијек је надахњивала свијетле умове и богољубива срца да би живјели слободни од окова земље, слободни у Духу Христовом.

Помоћу Духа Христовог, у друштвеном животу људи извршавају се снажни преокрети, јер ми сматрамо, као несумњиву историјски доказану истину, да су принципи науке Христове снажни темељи на којима се изгрђује ослобођење људи од сваког националног и социјалног угрожавања; да су ти принципи бесмртно надахнуће ослободилачких тежњи.

Али ако желимо да се чвршће убједимо да је Исус заиста Васкрсао, онда саобразимо Његове принципе своме животу. Живимо са вјером у Њега, и пошто пређемо у царство свјетлости и истине, царство врлине и добра, у царство љубави и благодати Божије, видјећемо и схватићемо да Васкрсење Христово уствари представља побједу над старим и рађање новог човјека, да је "стари

Томино неповјерење
Фреска из манастира Сопочани

наш човјек" разапет на крсту, да је васкрсао нови, горњи човјек, који није роб гријеху (Римљанима 6,6).

И тако у личном животу провјерио смо силу Васкрсења, како се не бисмо колебали, него да чврсто повјерујемо и исповједамо вјеру своју рјечима апостола Томе: "Господ мој и Бог мој!".

Ка васкрсењу смо позвани, ка васкрсењуса ревношћу треба да тежимо и да га постигнемо. Тада ћемо бити прави ученици Исусови и у свијету ћемо бити проповједници Васкрсења, бићемо проповједници силе Његове, јер ће из нас излазити сила за нови живот и васкрсење. И бићемо свјedoци прекрасне појаве – потећи ће потоци благодатног живота, да би оросили мртва поља и низине да васкрсну за живот.

Као проповједницима Васкрсења, дужност нам је да увијек проповиједамо науку љубави, братства и мира, нарочито у овако бурном времену какво је ово наше, када народи живе у неизвјесности за своју судбину и када готово сви људи на земљи са зебњом очекују сутрашњи дан. Као хришћани, и према томе као творци Христовог мира у свима људским односима, ми имамо према намученој земљи која борави у пуној неизвјесности један аманет, аманет који нам је Исус оставио послје свог Васкрсења: "Мир међу вама!".

И као дјеца свете Цркве, која је чувар науке Христове, стуб и снага истине, носилац силе Васкрсења, треба да изграђујемо живот у сили Васкрсења. Такво је служење наше Цркве. У току свог хиљадугодишњег постојања она је служила Исусу, његовом миру и Његовој љубави, учвршћеним силом вјере. Као синови свете Цркве треба да се залажемо да и она буде у свјетлости, у дјелу и сили Васкрсења. А то значи да јој помогнемо дјелима вјере, доброчинства, побожности и љубави, да се снажно уздиже на чврстом темељу вјере.

Нека сви ми, који живимо с вјером у Исуса који је Васкрсао из мртвих и Који људе васкрсава, непоколебиво стојимо у тврђави нашег спасења, у светој Цркви и нека од Васкрслога молимо благослов за нас, за земљу нашу и за све народе у свијету, те да сви чујемо и примимо Његов поздрав: "Мир вам!" и да исти остваримо у својој честитиој будућности. Амин!

Велики духовници наших времена

Отац Георгије Светојорац

Приликом мојих посјета Светој Гори и Царској лаври манастиру Хиландару 70-их година прошлог вијека имао сам част упознати овог дивног човјека, којег светогорски монаси поштују као преподобног. Једног раног љетног посљеподнева настаде нека журба. Нисам знао о чему се ради. Приступи нам један монах и рече да отац Георгије жели разговарати са нама. Био је зачуђен и прокоментирао је то рјечима - не знам зашто жели разговарати с вама, иначе избјегава разговоре. Само дође и узме најпотребније и изгуби се из манастира....

Сјетих се неких, одговарао на питања о монаштву. Питао га је мој кум, како се одлучио на тако тежак живот. Овај му је одговорио - да од куда он зна да је монашки живот тежак? Да ли си знао брате да је мед заиста сладок док га ниси пробао? Надаље рече мој кум - да је монаштво потпуно неправилно и неприродно стање. Преподобни му на то одговори. Учени сте човјек и знате да у граматички постоје неправилни глаголи. Да ли можете да говорите а да их не употријебите? Ето монаштво је попут неправилних глагола. С једне стране монаштво, а са друге брак и то је пуноћа људског живљена.

Ово пишем по сјећању - тако је по прилици говорио Старац.

ипођакон Зоран Живковић

Ујасио се ђалећи кандило Светом Сави

Кад је наш новозамонашени отац Симон тек прошле године дошао у Хиландар, срео је оца Георгија Витковића, нашег српског пустињака на Светој Гори, и сав био њиме опчињен. Чим је месец дана касније обукао своју искушеничку расу, одмах је подражавањем навелико почело, како у спољашњим знацима, тако још више у начину живота. Дође ли неки већи празник, наш млади искушеник би најпонижније затражио благослов од духовника да мало прође по околини манастира, и онда би журно отишао уз један планински поток, са чије се десне стране, на два километра од манастира, налази историјско светиште - келија Св. Тројице, коју је подигао Св. Сава, Доментијан је ту живео и многи пустињаци потом, све до оца Илариона који је пре 40 година оставио иза себе још приметну хумку са увелико натрулелим крстом. Ту се и отац Георгије пре две године неко време задржао, а онда из његовог сталног боравишта, Старог Русика, навраћао овамо кадгод би за то осетио потребу. На такво сретање је и наш искушеник сваки пут помишљао кад је стрмом стазицом од "Спасове воде" скретао право горе на стјену према тој келији.

Није отац Симон био једини који је осјећао потребу да се нађе у близини једног таквог духовног

атлете. И Светогорски калуђери и мирски људи тако су осјећали. Живећи у свијету, тој пустињи пуној бесмислица, многи посјетиоци: и наши Срби из духовног и свјетовног позива, и странци из пресите и нервозне Европе, са много интереса и очекивања траже у Светогорској пустињи одговоре на масу питања која их данас занимају или муче. Кад би неки од њих наишли на оца Георгија, брзо су за њима слиједили све нови и нови, и те препоруке су кроз протекли низ година учиниле овог нашег ријетког подвижника познатим широм Европе, оно до чега је њему најмање било стало. Сјећам се још живо, кад је оно прије 10 година дошао неки студент из Бона у наш манастир, два дана пошто му је истекла дозвола боравка на Св. Гори. Кад му је речено да нас без нужде доводи у ситуацију да се саглашавамо са непоретком, он објасни да је заправо код њега нужда у питању. Тражио је свуда, вели, духовника и није нашао, па је зато окаснио са напуштањем Св. Горе. - Он није знао ни један од језика којима се Светогорци служе. Зато му поменусмо, да ако би други пут дошао на Св. Гору, потражи оца Георгија који зна стране језике, и објаснисмо му одакле је до њега најближе и најлакше доћи. Мјесец дана касније стиже нам писмо из Бона. Тај исти студент је од нас

отишао право оцу Георгију (пет сати хода, ако се не залута), остао је са њим, каже, целу ноћ у разговору, и сад пише да је по први пут разумео о чему се у овом животу ради, као и да је отпочео један нови пут, не налазећи довољно ријечи да нам захвали што смо га оног дана на право мјесто упутили.

Годинама су се понављали такви слични случајеви, завршно са посљедњим од прије неку недељу.

Ко зна шта су носила у души два млада Американца кад су недавно узлазили од манастира Св. Пантелејмона према Старом Русику, с намјером да виде оца Георгија и да разговарају са њим. Да им се иза једног савијутка на путу не указа кула, они би направили још који предах на узбрдици која их је тамо водила. Али ето, још мало, па ће они под она три дуба, како им је речено, гдје обично пустињак Георгије разговара са својим посјетиоцима, уживати двојни одмор - душом и тијелом. Указаше се и та три стабла са једном круном пред великом зградом из које се уздизала кула, једини још остатак старог руског манастира, у који се некад пред очевом потером, склонили наш Св. Сава. Но шта су знала ова два странца о целој позадини везаној за ово свето мјесто. Нису они знали ни то, да је отац Георгије изабрао себи ово мјесто за подвиг и да је за њега

већ 12 година везан, само да би горе на кули, у малој црквици посвећеној Св. Сави, палио кандило.

Врата су на згради била отворена, значи он је ту. Чекали су неко вријеме да се појави, потом га дозивали, а онда су рјешили да уђу. Први кораци преко прага и трзај уназад. Он је", рече хладно први. - Спава? - прозбори упитно и збуњено други.

Десно од врата, у одјељењу које је претходило степеништу за први спрат, поред у зиду уграђене чесме, сједио је са главом погнутом напријед крупан монах оштрих црта лица, коштаних руку, са великим жуљевима на спољашњим зглобовима прстију, жуто-мрке пути која је прекривала само кости на исушеном телу.

Два дошљака су стајала ту неко вријеме непокретни и без ријечи. Мјесто планираног дијалога отпочео је код свакога од њих један као никад дотле озбиљан монолог. Они су сами себи у овој атмосфери свете тишине дали одговор на многа своја питања, која људи по инерцији и кукавичлуку увијек остављају да неко други то учини. Потом су, чинећи поклон у знак поздрава, отишли журним кораком назад, да у Св. Пантелејмону обавијесте шта се на Старом Русику десило са последњим његовим житељем.

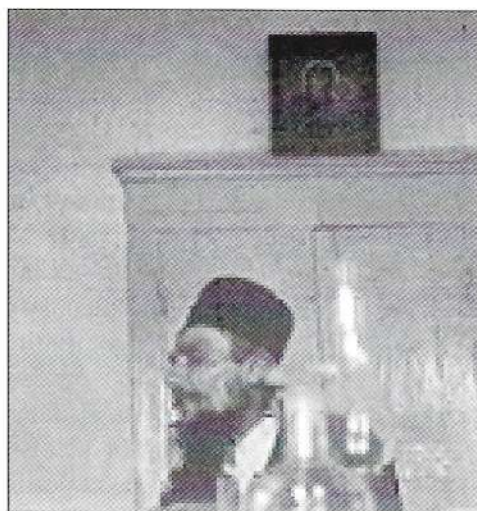
Идућег дана вијест је преко Кареје дошла до нас у Хиландар. Сви смо били потиштени, иако то на Св. Гори за овакве случајеве није обичај. Ми смо вјеровали и имали јак осјећај, да је отац Георгије навршио своју мјеру, и да га је Господ позвао на отпочинак од његових надчовјечанских трудова. Али, нама је он сад много недостајао. Осјетили смо врло снажно да га нема. Постали смо сиромашнији.

Јуче сам тек отишао на његову хумку, да учиним 40 метанија, да се опростимо по монашком обичају. Стајао сам потом дуго ту.

Унаоколо је био празан простор, пун борова и кестена. Само једна самица ту у близини где однедавно

живи млади Рус, јеромонах Евстатије, даје душу овој големој падини.

На повратку у Хиландар имао сам дуги пут и велику самоћу. Ишао сам гребеном Атонске планине одакле се изнад превоја, увала и пропанака, гледа кад на једно кад на друго море, с обје стране нашег полуострва. До тог задовољства ми данас није било стало. Спуштена погледа на камениту стазу покривену првим опалим лишћем, почео сам да живо размишљам о свему ономе што сам између свог првог сусрета са Бранком Витковићем у Минхену 1951., и ове свјеже хумке оца Георгија Витковића, посредно и непосредно доживјео и сазнао.

Дошавши синоћ у манастир рјеших се да о свему томе и напишем.

* * *

Десило се то у оно вријеме кад сам био пун зебње да ли ћу, како ћу и кад ћу да нађем свој коначни пут у један пуни живот којим би било вриједно живјети. То под туђим небом, пред неизвесним сутра, и са наметљивим проблемима опстанка у оним поратним данима - није било нимало лако. Требало је подстицаја однекуд, подстрека од неког, и максимум сопствене воље.

У Богенхаузену, крај Минхена, била је наша српска црква. Сваке недеље и празника ту се виђало на десетине наших земљака. Међу тим мени већином познатим лицима, била је покоји пут и једна личност која ми је привлачила нарочиту пажњу, али ме

одбијала својим неутралним држањем. Мјесто да му приђем, ја сам друге питао ко је тај човек. - Студент електротехнике и велики особењак, речено ми је. И на том би се све и завршило, да се код тог студента није нешто чудно догодило. - Свештеник под чијим сам ја духовним окриљем годинама живјео, учинио је на поменутог студента у неколико личних додира такав утицај, да је овај, укључен у "коло струје", намах засвјетлио ... - Послије једног вечерњег богослужења остао је Бранко Витковић међу нама неколицином који смо око цркве живели, и почео нам објашњавати, како он као електротехничар гледа на небески домострој. Његове црне очи су живо прелазиле преко наших ликова, а коштана рука спретно на једном компликованом цртежу показивала васионске феномене, повезујући све то са премудрошћу Божјом. Кад нас је Бранко те вечери пун смирености напустио, осјећали смо да се код њега одиграо један грандиозан преокрет.

Неко вријеме потом био сам позван да га посјетим. Живјео је под кровом једне велике зграде у избјегличком логору. Мала просторија, сто, постеља и нешто књига у њој. Падоше ми у очи неколике свеске дивно исписане и исцртане. Из њих је учио. Био је при крају својих студија. Очекивао сам да ми прича о себи или нашим општим проблемима, и у том смислу хтјео сам да поставим нека питања. Али он направи један неочекивани увод и поче да ми казује о св. Антонију, првом монашком учитељу наше Цркве, кога је он тих дана по први пут из неке књиге упознао, и све вријеме моје посете остао је код ове теме и својих врло интересантних коментара. По његовом лицу, по боји и низини гласа, имао сам утисак да цјелог тог дана ништа није окусио. Али у сваком његовом покрету, гесту, ријечи, видјело се јасно да он

плива у неком унутрашњем блаженству, у једном унутрашњем свијету у којем је све нашао без остатка, и у који би желео свакога да уведе ко му се приближи.

Са незаборавним утиском и јаким подстицајем отишао сам оног дана из мале кровне собице Бранка Витковића.

Неко вријеме потом и мени се отвори један нови пут. Мислио сам на Бранка врло често, али га нисам виђао. Кад сам чуо да је прекинуо електротехнику и отишао за Париз на Теолошки институт Св. Сергија, ни мало ме то није изненадило.

Године су пролазиле. У два-три маха сазнао сам понешто о Бранку Витковићу. Једном, да је у Палестини - замонашио се. Потом, да је на Св. Гори, у нашем Хиландару. И радо сам се у тим приликама враћао на оне јединствене слике из наших неколико заједнички проведених часова. - Онај његов импресивни мушки лик, она херцеговачка кршност у држању, она религиозна благост у пуној мужевности једног идеалисте, и његови стални покрети напријед у тражењу - снажно су дјеловали на мога унутрашњег човјека.

Да, сусрети у овом животу нису можда никада случајни. Господ нам се, у икономији нашег спасења, најчешће обраћа преко људи, јер ми њих прије можемо да разумијемо него што можемо непосредно Њега. У мом случају сам Бранко није био довољан. На реду су били још и други "инструменти" и "оруђа" ...

Али једног дана, кад сам поред себе имао најпотребније ствари од све дотле стечене имовине, и кад сам се у ријечи туриста из сјеверне и средње Европе спуштао према италијанском југу, да преко Јадрана и Сјеверне Грчке стигнем до посљедње моје земне станице - Свете Горе Атонске, онда ми је Бранко Витковић изнова постао непосредно актуелан. За који дан још па ћемо бити опет заједно, сад за стално, на истој еванђелској стази, у истом звању и у заједничкој служби нашем древном Хиландару.

Али кад сам стигао на Атон, у Кареји већ, сазнао сам да Бранко живи на Старом Русику као монах Георгије.

Дани су ми у Хиландару брзо пролазили иако су почињали од поноћи. Наврши се година и са њом вријеме мога искушеништва. А чим се замонаших, старији ме послаше у Кареју да на "Атониади" (Богословској школи) учим грчки језик. Сад је отац Георгије само сат хода био удаљен. Прије него сам стигао да до њега одем, појави се он једног дана. Непосредан, топал са пустињачким шармом, љубопитљив за моје духовно стање и неисцрпан у поучавању, - тих пар сати нашег разговора били су ми, послје првог сусрета са Хиландаром, дотад највећи доживљај на Св. Гори.

На растанку сам га молио да ме чешће обилази, ако може. Он је то врло радо чинио иако не често. Поступао је тако намјерно пошто ми је задавао духовне вјежбе и остављао ми времена да их до идућег сусрета довољно савладам. Онда би ме врло умјешно преслишавао, допуњавао и на разне ствари поновљено скретао пажњу. А кад би са тим "службеним дјелом" бивали готови, онда смо се опрезно враћали у нашу прошлост, и један пред другим указивали на онај "црвени кончић", који нас је, свакога на особен начин, довде довео.

Његов је пут био у многome тежи, па самим тим и далеко љепши. Нисам могао да га се наслушам о његовим "париским данима" док је био на Институту. Тад је он стајао у "првој љубави", почетном периоду у духовном животу, кад Господ својим одушевљеним сљедбеницима пружа обиље утјехе и изазива их на велике подвиге, који се са лакоћом и без мјере на себе примају. У таквом свом душевном стању пуном умиљења од непосредног доживљавања Божјег присуства, он није могао да прати са довољно пажње текућа предавања. Била су му она, поред свег њиховог стручног квалитета, ипак врло сувопарна,

далека од живота, срачуната више на богаћење разума. Једва је сачекао да се заврши прва година, па је уз помоћ и са благословом свога декана, Епископа Касијана, кренуо у Палестину и ступио у манастир Св. Саве Освећеног. Игуман тог грчког манастира доделио му је послушање водича за странце. Са познавањем неколико језика, он је ову, за почетника на монашком путу врло незахвалну дужност, обављао добро, али, на своју срећу, кратко. Јорданским властима тад он постаде сумњив, и без икаквог доказа и саслушања, они га једног дана избаце преко границе, - у Сирију. Отишао је у прву православну цркву да се помоли за просвећење пред новом неизвјесношћу. Вече се било спустило. У углу гдје је стајао владала је полутама. Неко му приђе. Једва је разаберао понеку од упућених му речи иза којих је слиједио стисак руке, и потом је осетио да му је у шапи нешто остало. Напољу је избројао 10 фунти стерлинга. То је било све што је сад имао и посљедња мисао послје молитве - Света Гора. Али претходно мора за Цариград радити дозволе. И рјеши да иде пјешке. Иако је више дана путовао стигавши пред Васељенску Патријаршију осећао се лак и свјеж као да је на анђелским крилима донијет. Тешкоћа је настала тек кад је чуо да се дозвола не може добити брзо, већ послје разних провјера и неизвјесног времена. Али он је мирно одговорио да ће цјелу ту процедуру да сачека на степеништу Патријаршије, што код друге стране изазвало негодовање. Ипак он је седећи. Старац није био, а на просјака ни личио. Напротив. Његово држање је изазвало живу љубопитљивост. Он се молио. Други су пролазили окретали се. Питања и примједбе нису изостајали ни први, ни други ни трећи дан. А онда му је мјесец дозволе дата препорука за Атину да би тамо започео "редовни путо". Пјешачење је настављено, фунте мјењане, Атина се ближила.

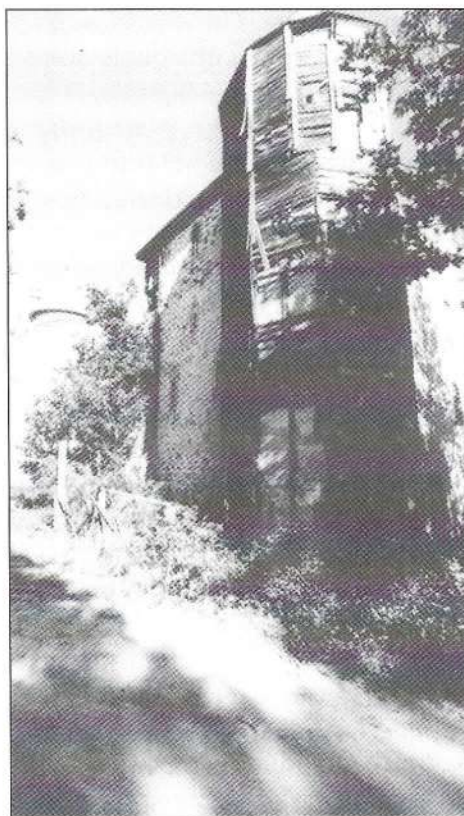
Министарству спољних послова, Одјелење за црквена питања, гдје спада и Св. Гора, речено му је да се пријави у избјеглички логор Лаврион, и отуда да отпочне са папирима за Св. Гору. Али он је рекао шта је имао да каже, и отишао да сједи на степеништу. Овдје је и полиција имала посла, али је он смјерно остао при своме. Раса у Грчкој је поштована. - Онда је са исправама у руци напустио престоницу и упутио се на сјевер преко Атике, Тесалије и Халкидике према Атонској Гори.

У Хиландару је дочекан као прва ластва послѣ дуге и хладне зиме. Први млад и способан човјек међу ветеранима хиландарским, употребљив за свако послушање, права благодат, утјеха и радост. И он је све то био пуних осам мјесеци. Радио је све и стизао свуда, а у свом слободном времену држао је своје строго келијно правило са много метанија, тако да је стогодишњи отац Сисоје, доле на спрату испод келије искушеника Бранка, постао забринут за даљи развој код оваквог ревнитеља на самом почетку уске монашке стазе. Духовни је живот "авантура" своје врсте. За природе каква је била оца Георгија, он се постављао у двије крајности: или све добити, или све изгубити. Али је овај борац Христов послѣ дотадашњих већ духовних искустава ишао смјело у разрјешењу горње дилеме.

Једног јутра он се појави пред старијима у Управи манастира, учини дубоки поклон, и одмјереним гласом, са мало ријечи, изјави да га пустиња неодољиво вуче, замоли за опроштај дотле и за благослов на свом даљем путу. - Знајући га из протеклих мјесеци и слушајући ове ријечи пуне одлучности и поуздања, Хиландарски старци су му тешка срца ипак дали благослов, и он је отишао.

Дуго је ишао са бројаницом у левој и штапом у десној руци, и са торбом до пола испуњеном "сухаркама" (осушени хлеб), а од пола најнужнијим књигама. Застајао је на планинским изворима и потоцима

да се поткрепи. Остајао у хладу или заветрини да се читањем свето-отачких књига духовно освјежи. И тражио је на високим литицама, у скривеним самицама, духовне руководиоце. Више пута је тако прокрстарио Св. Гором, док у старцу Јосифу, на Новом Скиту, није нашао свог духовног оца. Тај је старац имао велику духовну снагу у себи и привлачио као неодољиви магнет све оне који су без имало резерве били окренути своме Господу. Шест мјесеци је отац Георгије провео у његовој непосредној близини трудећи се свим снагама да савлада "умно деланије", непрестану молитву,

Стари Русик

називану још - умносрдчна, или Исусова молитва. Та је молитва централни елеменат, душа светогорске мистике. Она је "најкраћи пут" ка Господу, али и најтежи и најопаснији. Без искусног духовног руководиоца, тај је пут оивичен вртоглавим провалијама. Са почетним плодовима ове молитве стеченим под духовним окриљем старца Јосифа, отац Георгије доби благослов да иде и усами се на Старом Русику, на

повремено да долази на даља духовна саветовања. Браћа Руси из Св. Пантелејмона дадоше му радо право боравка тамо. У срцу му је одмах почела да расте мисао да ту, у истој кули гдје и Св. Сава некада, прими монашки постриг, и да ту, палећи кандило Св. Сави и молећи му се за помоћ у аскези, чека на даље покрете свога срца следећи Вољи Божјој.

Годину дана касније он се замонаши узевши Светог великомученика Георгија за свога заступника и заштитника. Аскетизам Светог Саве и исповедничко мучеништво Св. Георгија, били су сад спојени у један идеал кога је требало у дневном животу на Старом Русику слиједити.

(Ево и трећег и последњег наставка животописа оца Георгија Витковића, српског пустињака на Светој Гори - из пера другог светогорца великог Хиландарског старца оца Митрофана.

У првом наставку је описан животни пут оца Георгија - од студента електротехнике и емигранта (послѣ 2. св. рата) у Њемачкој Бранка Витковића, до Свете Горе Хиландара до отшелништва у Старом Русику, у истој кули гдје је Свети Сава примио монашки постриг.

У другом наставку је највећим дјелом реч о монашким подвизима и врлинама оца Георгија. О његовој борби исхрани, молитви, уз наглашавање да аскеза није сама себи циљ већ средство за стицање Духа Светога. Његова основна мисао је била та да се Светој Тројци не може прићи без слободе а слобода се стиче кроз мучеништво. Али, радосно мучеништво. Мучеништво је било пасија о. Георгија, зато га је он изабрао као главни пут у његовом прослављању свога Господа.)

По својој изузетности био је отац Георгије од свих и свакога запажен. Једни су га високо цјенили, други имали на њега разноразне примједбе, као што то увек међу

људима бива. Он сам није био никад задовољан својим достигнућима. Често ми је говорио да је манастирско житије много благополучније од пустиножитија коме нигдје краја нема. У манастиру може човјек своје врлине и слабости на браћи својој да контролише и да зна отприлике гдје се налази. У пустињи је то немогуће. Зато се он држао умне молитве као дављеник сламке. Она у срцу и пост у стомаку, били су оцу Георгију једини јемци да ће благодат Божја све друго надокнадити и допунити.

Иако је помно бринуо о своме спасењу, отац Георгије никад није окретао леђа другима. Он је увијек прекидао своје дневно правило кад би неко дошао за његову помоћ. Код других је одлазио и незван и заметао разговор да би их подстакао или охрабрио. Али ми је често говорио: - Тешко је данас учити и указивати. Људи наших дана, чак и у раси (монаси), не примају радо савјет и поуку. Налазимо се у посљедњем времену. Једно је само право рјешење: спасавајући се спасавај (друге, примером). То мени говоре највећи пустињаци, из најгорње Атонске пустиње.

У Хиландар је радо навраћао откад су нам у посљедње вријеме почели да пристижу нови монаси из Србије. У сусретима и разговорима био је отац Георгије посебно оригиналан. Кад се у својој келији занимао молитвом прослављајући Господа, а неко ударао доле на вратима зграде, он се није обзирао ни на прво, ни на друго, ни на треће лупање. Тек кад би оно даље продужавало он би силазио и прихватао разговор не мјерећи вријеме. Ја сам га једном приликом тражио и вратио се са Старог Русика у уверењу да није био тамо. Код једне касније посјете рече ми да ме је онда кроз прозор гледао, показао ми је куд сам ишао, како сам био обучен и шта сам у руци носио. - Па зашто се ниси јавио кад сам куцао, или касније кад си ме видјео?

- Ево зашто. Ја имам једно искуство. Они који истрајно ударају на врата, показују касније и више интересовања у разговору и њима се вриједи посветити. Осталим је од мале вајде. Његова љубав коју сам увјек осјећао није ми дала да му замјерим; напротив, био сам му захвалан за ову поуку. - Питао сам га том приликом како он гледа на странце који га траже, и да ли би ја требало у некој прилици да их на њега упућујем или не. - Ти их слободно пошаљи, а да ли ће доћи до разговора или не, не зависи ни од њих ни од мене, већ од Пресвете Богородице. - Хтео сам да знам како он то мисли. - Ја знам, рече, кад су они пред вратима, ударају друкчије од Срба и Грка. Онда ја објесим о леђа један крст који овдје имам, узмем штап у руку, искривим се као параграф и сићем у двориште говорећи без везе. Неки заврте главом и брзо се изгубе. Други настоје да разговарају као да се ништа десило није. Тад се ја полако исправим, одведем их на ону клупу испод три дуба, па им говорим док могу да слушају.

Нама Хиландарцима је долазио или зором или у сумрак. Тако је то било у складу са његовим редом. Умео је изванредно да изазове узвишене утиске. Појавио би се тихо у келији код кога је хтјео. Погрљен, насмејан, заморен, право би са врата ишао икони, лако правећи поклоне и крстећи се, оставио би потом велику и увек пуну торбу у један угао, а онда сјео, исправио се и почео са питањима: - Како напредујеш, имаш ли божанствене вере у срцу, како иде умно деланије (стална молитва), како терпеније, држиш ли послушаније без роптања у себи? итд. Позвао би онда и другог и трећег да се ту нађу. После језгровитог разговора о свему што је нужно, одлазио би. Ако је то било вечером, он би се повукао у једну од празних келија коју је себи једном изабрао и она га увек отворена чекала. Кад бисмо ми у поноћ кренули на правило у цркву преко дворишта, он би већ стајао у

сенци чемпреса пред њом, добацивао нам понеку реч охрабрења за сабрану молитву на дугом богослужењу, а сам остајао напољу, правио метанија на трави и славио Господа на свој начин, окренут звјездама, а тек кад би пред зору почињала Литургија нашао би се у неком углу цркве. (Пустинско правило замјењује сваки део богослужења "вучењем бројанице" по одређеним мјерама, само се Литургија не може ничим да замени.) По изласку из храма он би се нашао у некој од келија на другој страни манастира, опет окупио неколико млађих монаха и поразговарао, па отишао до Управе манастира да поздрави старије и узме благослов. А онда би нестао.

Најљепше што се на Светој Гори могло доживјети био је, бар за мене, а вјерујем и за друге, - сусрет са оцем Георгијем на светогорским стазама. Сама његова појава у пролазу била је доживљај за онога ко је из супротног правца долазио. Ако би се десио још и краћи разговор на једном од шест страних језика којима је владао, онда је утисак одмах добијао и у својој дубини. А поздрав на расанку и онај први корак оца Георгија који је тако сличио оном закоракну Архангела Гаврила у представи Благовести, и брзо одмицање његових високе, кошчате, импозантних ритмом покрета обдарене прилике доводили су посматрача до дивљења.

Слична динамика утиска, сам у другој форми изражена, долазио је из повремених разговора оца Георгија, кад се он послје дужи периода ћутања и сабирања, пре извјесним посјетиоцем "празнио". То су биле прилике кад је он сатим без паузе умео да излаже своје схватање о животу и свој опитни продор у бесмртност, и да се не "изгуби", већ да нит своје мисли увек чврсто држи. Тад би за сваки појам користио онај страни језик који тај појам најадекватније изражава. Послије тих "излива" бивао је и одјек на другој страни увјек снажан. Ако посјетиоц ни

био дорастао да “прими”, онда би одлазио смућен, са главом пуном великог зујања, и тражио би нову прилику да дође и објасни се. Али ако је “пријем” био добар, онда су код посјетиоца настајали судбински преокрети, и радост је била обострано велика.

У нашим разговорима, а и у свим другим случајевима, он је теми о молитви давао увијек прво мјесто. Моја свијест о молитви била би без оца Георгија просјачки сиромашна, иако сам се годинама прије доласка на Свету Гору њоме занимао. Он молитву није посматрао као нашу моралну обавезу, већ као наше нај-узвишеније право да сваког часа разговарамо са небом - нашом вјечном Отацбином, са Оцем нашим од кога нам зависи сваки дах у овом животу, са нама самима најзад, јер без молитве ми смо сами себи странци и највећи непријатељи. Мени је кроз оца Георгија као молитвеника тек постало јасно колико смо сви ми у молитви мање-више неозбиљни и немарни, колико се људи уопште не умеју да моле и зато губе неслућено духовно богатство, свој природни мир и радост, и остају далеко од правог живота и овде још на земљи. . . Отац Георгије је много читао и много знао. Кроз свој подвиг и опит, он је то знање филтрирао молитвеним срцем и тако посједовао чисту мудрост. Поред мистике која је за њега била “свјатаја свјатих”, он је познавао и све друге области нашег црквеног учења. За чистоту вјере био је спреман да иде у огањ и у воду. Био је бескомпромисан, али не и фанатик. Са “иновјерцима” је

радо говорио. Ако би била ријеч само о опитном духовном животу, он им је без зазирања говорио о искуствима наше православне мистике. Али кад је реч била о догматским питањима, онда је он стајао на синору и указивао на разлике, али без ватре и ниподаштавања, како то нажалост обично бива. Очи би му засијале ревношћу и глас се подигао тек онда кад би своју православну браћу видео да шурују са неискреним екуменизмом наших дана који је он, у формама како се показује са друге стране, сматрао за јерес.

Отац Георгије није имао личних проблема које није могао, у нади на Господа, виталном снагом свога духа и воље да рјеши. Зато је био изразити оптимиста, “господар ситуације” у свом домену, онај који се вазда у Господу радовао. Једна му је само мука и невоља на срцу лежала: што је род његов Српски постао недоследан вјери пра-дедовској; што је Србин у својој вјерској површности собом задовољан; што се нигдје не запажа полет, спремност на жртву, аскетски или мисионарски подвиг, - један ватрени идеализам за ствар Христову ради нас самих. Он је са Грком и Русом лако могао о религиозним темама да разговара, док са Србином није. И сигурно је да се отац Георгије у многим нашим Светогорским ноћима свесрдно молио, да Господ подари један скори почетак духовној обнови некад и до скоро тако славног Немањићског соја.

* * *

На крају нек остане на размишљање нашем читаоцу једна паралела између Бранка и Георгија Витковића. Да Бранко није постао монах Георгије, већ остао да “изграђује свет”, он би као електротехнички инжињер једва коме непосредно користио. И без њега је струја ишла својим током и чинила своје. Свијет и са њим и без њега не би био срећнији. Док се о оцу Георгију ниуком случају не може да каже, као за Бранка, свеједно био он или не био. Он је заузео мјесто у срцима многих људи и тамо остаје да дјелује и даље. Он је многе судбински покренуо са мјеста где су се у животу били “заглавили”. На Светој Гори он је оставио празнину која ће да подстиче друге да је попуне. Онакав какав је од нас отишао, он ће још силније да дјелује у духовној слободи онога свијета, помажући многима који његовом примјеру буду следили.

Смрт оца Георгија дошла је за нас све који смо га знали и требали, прерано и изненадно. Отац Петар, отац Арсеније и отац Јоаким са Испоснице светог Саве у Кареји, разговарали су два дана раније са њим. Он им је још толико ту “на домаку руке”, да ја у овом напису нисам уопште могао да узмем одстојање и да оца Георгија свеобухватније погледам и рељефније прикажем. Зато ово додје речено ни изблиза не показује ко је био и шта је значао отац Георгије Витковић. Али њега су посљедњих неколико година, откад Срби све у већем броју посјеђују Свету Гору и Хиландар, упознали и доживели извјесни наши интелектуалци, теолози и монаси. Ја знам образоване и високодуховне наше монахе који су имали врло импресивне сусрете са оцем Георгијем. Надам се да су они умјели срцем боље да сними и да ће бити у стању успјелије разумом да репродукују те своје доживљаје ради користи свих нас који смо још на путу, а прије свега ради Славе

Прошонамјесник Милош М. Орел

Православно учење о вјери

Откривење Божије

О снова и темељ православног учења о вјери јесте Откривење Божије, којим су људима откривене основне истине вјере до којих својим умом никад не би могли доћи, без чега у Бога не би могли правилно вјеровати и достојно га поштовати. Откривење је Бог дао људима поступно преко својих изабраника и праведника на земљи. У Старом завету: Адама, Сита, Ноја, Аврама и осталих праведника и пророка. Најпотпуније откривење дао им је преко Свога Сина, Господа Исуса Христа о чему нам благовјести Јеванђеље по Јовану; јер Бог тако завоље свијет да је и Сина свога јединородног дао, да сваки који вјерује у Њега не погине, него да има живот вјечни. Јер не посла Бог Сина својега на свијет да суди свијету, него да се свијет спасе кроз њега. Овакво откривење Божије зове се *натприродним*.

Поред натприродног постоји и природно откривење, које Бог објављује о себи природним путем, преко видљивог свијета, као и преко човјековог разума и савјести. Зато апостол Павле подучава: Јер кад незнабошци немајући закона чине од природе шта је по закону, и то свједочи савјест њихова. О томе поучно свједочи и њемачки философ и научник Имануел Кант на следећи начин: Двије ствари доказују постојање Бога, звијезда која је изнад мене и морални закон који је у мени.

Сва творевина и закони у њој потврђују Творца и Законодавца, сва творевина је богојављење и сва створења свједоче славу и силу Божију. Свети апостол Павле ову мисао исказује ријечима: Од постања свијета умом се на створењима јасно види Божија вјечна сила и божанство.

Свето предање и Свето писмо

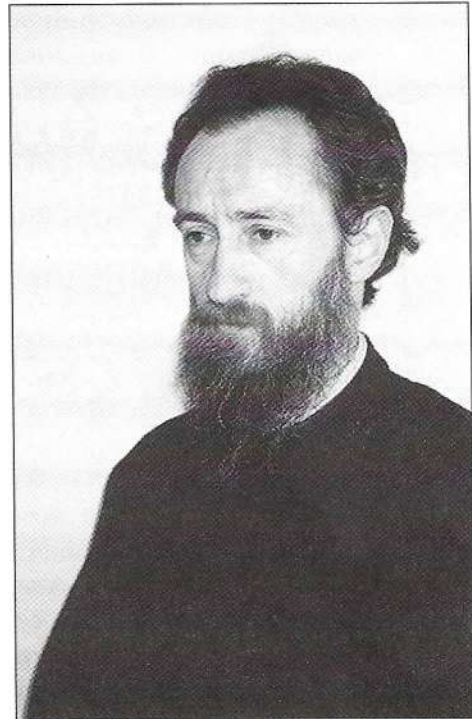
Главни извори православног учења о вјери јесу Свето предање и Свето писмо. Свето предање је старије од Светог писма. То је откривење Божије о вјери које је усмено предато Цркви и преносило се са кољена на кољено. Сам Господ Исус Христос усмено га је предао својим ученицима-апостолима док није записано у списима светих отаца и учитеља Цркве. Свето предање јесу духовна блага која смо ми наследили од наших светих предака која су у савршеној хармонији са Светим Писмом и која нам помажу да Свето писмо правилно разумијемо.

Описавши најзначајније догађаје из живота Господа Исуса Христа свети апостол и јеванђелист Јован свједочи о предању ријечима: А има и много другог што учини Христос, које кад би се редом написало ни у сам свијет, мислим не би стале књиге које би се могле написати.

И свети апостол Павле каже: Браћо, стојте тврдо у вјери и држите се науке коју смо вам предали ријечју или посланицом и даље: Што си чуо од мене пред многим свједоцима, то предај вјерним људима који ће кадри бити друге научити.

Свето писмо или Библија је збирка свештених књига које су по упутству светог Духа написали пророци, апостоли, свети Божији људи. Оне садрже у себи Откривење Божије и писана су ријеч Божија. Назив Свето писмо истиче његов карактер и поријекло. Оно је свето јер потиче од Бога. Зато је читање и слушање Светог писма од неизмјерене важности јер они који то чине *изграђују своју личност на Светој ријечи Божијој*.

Ову писану ријеч Божију или натприродно откривење Божије, Црква објављује вјернима; читањем

У овом броју листа "Свети Сава Горњокарловачки" отворили смо тему Православно учење о вјери. Циљ је читаоце кроз сажет преглед православног учења упознати са основним истинама Православне вјере и неизмјерним богатством које нам она пружа за свакодневну примјену у нашем животу.

Поред оваквог тако да кажемо школског приста у следећим бројевима писат ћу и о практичним искуствима православних хришћана која су доживјели у својој вјери и Цркви како у пријашња времена, тако и садашњем.

о. Милош М. Орел

и тумачењем на богослужењима и препоручује вјернима да књиге Светог писма и сами читају у својим домовима.

Књиге Светог писма нису написане у исто вријеме. Оне које су написане прије доласка Господа Исуса Христа на земљу називају се *Стари завет* и има их 22. У њима је записано Божије откривење до доласка Господа Исуса Христа.

Ријеч *завет*, значи савез између Бога и човјека, или обећање које Бог даје човјеку и људима за спасење.

Обећање које је Бог дао првим људима након њиховог пада

у гријех и ропство злу, да ће се родити Спаситељ и њихово прихваћање тога обећања с вјером, зове се Стари завјет. На темељу тог обећања отпочео је живот рода људскога на земљи и у њему је људски живот, поред тога што га прати мука, труд, страдање и тјелесна смрт добио свој пуни смисао јер ће се родити Онај који ће побједити и зло, и смрт, и омогућити људима ослобођење од зла, повратак у рај и вјечни живот у заједници с Богом.

Истина о рођењу Спаситеља преносила се са кољена на кољено и са генерације на генерацију. Вјера у долазак Спаситеља била је истинска старозавјетна вјера с којом се род људски припремао за тај спасоносни догађај. Они људи који су је сачували називају се старозавјетни праведници од којих су задњи били пророци. На граници између Старог и Новог завјета појавио се Свети Јован Крститељ. Он је на шест мјесеци прије крштења и јавног рада Господа Исуса Христа на ријечи Јордану крштавао људе крштењем покајања и припремао их за сусрет са Христом. Учио је људе да се кају за своје гријехе, да међусобно чине добра дјела и да вјерују у Спаситеља. Оне који су примали његову науку крштавао је погружавањем у воду, говорећи: Ја вас крштавам водом, али замном иде јачи од мене, Он ће вас крстити водом и духом.

Када је видио Исуса да долази к њему узвикнуо је: Гле Јагње Божије које узима на себе гријехе свијета, и ево онога којему ја нијесам достојан одрјешити обуће на ногама његовим.

Рођењем Господа Исуса Христа испунило се старозавјетно открићење

Свето писмо које описује живот и рад Господа Исуса Христа, Његово страдање, смрт, васкрсење, вазнесење и рад његових ученика зове се Нови завјет и има 17 књига. Нови завјет, је Нови савез Бога и људи, Господа Исуса Христа и његових ученика-апостола.

Испунивши своје спасоносно дјело на земљи, а прије свог вазнесења на небеса и одласка к Оцу четрдесети дан послје Васкрсења, Христос је апостолима дао следећу заповијед: Идите по свему свијету и проповједајте Јеванђеље свима народима, и који повјерују и крсте се бит ће спасени. Али Христос им наређује да не иду одмах него да чекају Утјешитеља Духа Истине који од Оца исходи, којег ће им од Оца послати, који ће их научити свакој мудрости.

Света Црква

Отишавши Оцу Христово обећање се испунило. Након десет дана Дух Свети је у виду огњених пламенова сишао на апостоле и они су примили силу с висине. Примили су дарове; мудрости, храбрости и говорење различитих језика, чинили су многобројна чуда. Тога дана, који се још и зове Педесетница јер је педесети дан од Васкрсења, крштено је три хиљаде људи.

Силазак Светог Духа на апостоле рођендан је Цркве Христове на земљи, Богочовјечанске установе, Свете заједнице Бога и људи која у себи садржи сав домострој спасења. *Хришћанску заједницу основану у Јерусалиму апостоли су раширили по цијелом свијету и она је: Једна Света, Саборна, Апостолска, Православна Црква.*

Света Црква је чувар Истине, једини истински тумач Светог предања и Светог писма, стуб и тврђава до краја свијета, коју, како је рекао Спаситељ, врата паклена неће надвладати.

Организације Цркве

Црква је богом установљена заједница људи сједињених: *једном православном вјером-вјероучењем, богослужењем и светим тајнама и црквеном управом-јерархијом.*

Цркву је основао сам Господ Исус Христос и Он је њена глава, о чему нас апостол Павле учи да је Отац небески свога Сина Господа

Исуса Христа дао за главу Цркве која је Његово тијело. Зато је Црква света и у њој невидљиво и непрекидно дјелује *благодат* или сила Светог Духа, дар Божије љубави према људима, која помаже наше спасење. Цркву чине не само њени живи чланови на земљи већ и они који су умрли у правој вјери и покајању. Сам Господ Исус Христос је рекао: *Бог није мртвих, него живих јер су у Њему сви живи.* У том погледу, видљиву или земаљску цркву чине живи хришћани који се на земљи боре и усавршавају, док за нас невидљиву или небеску цркву чине анђели и сви умрли који су вјером, трудом, страдањем, мучеништвом и духовним подвигом достигли Небеско царство.

Црква је *Једна* јер Господ Исус Христос није основао двије или више цркава већ само једну. Јено тијело, један дух, један Господ, једно крштење, један Бог и Отац свих.

Црква је *Васељенска* или Саборна јер није ограничена ни простором, ни временом, ни расом, ни нацијом, ни полом ни језиком јер је Господ рекао: Идите и начините мојим ученицима све народе. Црква је *саборна* јер се њено учење формулише и сва важна питања рјешавају на саборима по примјеру апостолског сабора 51. године у Јерусалиму.

Црква је *апостолска* јер су је апостоли утврдили на земљи и јер она непромјенљиво чува ону науку Христову коју су апостоли утврдили и раширили на земљи. Апостолска служба у Цркви продужава се кроз насљеднике светих апостола, *епископе* који видљиво управљају Црквом Христовом са јерархијом којој су на челу.

Наставит ће се

Архимандрит Зинон

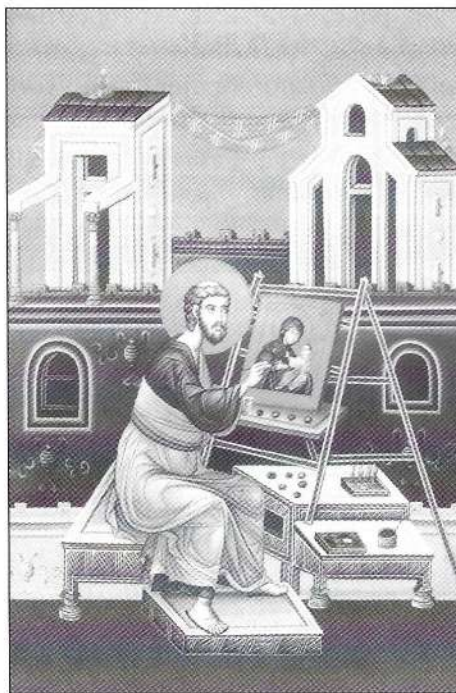
О смислу иконе

Икона ништа не представља, она јавља. Она је јављање Царства Христовог, јављање преображене, обожене твари, тог самог преображеног човјечанства, које је својом личношћу јавио Христос. Због тога су најдревније иконе Цркве биле иконе Спаситеља, који је сишао са неба и који се очовјечио ради нашег искупљења, и Његове Мајке. Касније су почели да сликају апостоле, мученике који су такође собом јавили лик Христа. Квалитет иконе одређује се тиме у којој мјери је она блиска Првообразу, у којој мјери је она сагласна тој духовној реалности, о којој свједочи.

О смислу онога што икона јавља лијепо је говорио Леонид Успенски: "Икона је слика човјека, у којем реално пребива свеосвећујућа благодат Духа Светога која спаљује страсти. Због тога се његово тијело представља суштински другачијим од обичног пропадљивог човјековог тијела. Преображен благодаћу лик светог, уобличен на икони, јесте само подобје Бога (сличност са Богом – примједба преводитеља), слика богооткривења, откровење и познање скривенога".

Знаменити богослов Владимир Николајевич Лоски, иако и није био иконописац (међутим био је познаник иконописца и свештеника Григорија Круга и Леонида Успенског), веома је вјерно назовао икону "почетком гледања лицем у лице". У будућем вијеку вјерни ће угледати Бога лицем у лице, икона је почетак тог созерцавања (контемплације). Кнез Јевгениј Трубецкој говори да не гледамо ми у икону, икона гледа у нас. Ка икони се ваља односити као према највишој личности; била би дрскост први проговорити са њом, нужно је стајати и трпељиво чекати, док она не изволи да проговори са нама.

Икона се рађа из живог опита Неба, из Литургије, због тога се иконописање увијек посматрало као црквено служење, као Литургија. Пред иконописце су се постављали веома високи морални захтјеви, исти онакви, као и пред клирике. Икона је свједочанство Цркве о Богооваплоћењу, о томе, да је Бог дошао у свијет, оваплотио се, сјединио се са човјekom до те мјере, да сада свако може узрости до мјере Бога и обраћати се Њему као Оцу.

Свети Апостол и Јеванђелист Лука

Слиједи да је Иконописац свједок (очевидец). И његове иконе ће бити убједљиве, онима који пред њима стоје, у тој мјери, у којој се он сам приопштио свијету, о којем је дужан да говори. И тако, може ли свједочити о Богу човјек који не припада Цркви? Да би свједочио Јеванђеоску истину, нужно је да он сам буде њој приопштен, нужно је да само њом живи, тада ће та проповјед посредством слике и боје – свети су оци стављали икону

упоредо са проповјеђу – доносити плодове и у друга срца.

Црква проповједа истовремено и ријечју и сликом, због тога икону и називају учитељем. Више поменути кнез Јевгениј Трубецкој дао је прекрасно (прелијепо) одређење руске иконе: "Умозрење (умно сагледање, сагледавање умом) у бојама". Икона то је оваплоћена молитва. Она се саздаје у молитви и ради молитве, ради покретачке силе која је израз љубави ка Богу, стремљење к Њему, ка савршеној Љепоти. Према томе ван Цркве, у истинском смислу икона не може да постоји. Као једна од форми проповједи Јеванђеља, као свједочанство Цркве о Богооваплоћењу, она је саставни део богослужења – као и црквено пјевање, архитектура, обред.

Но сада, можемо рећи, икона не заузима у богослужењу одговарајуће мјесто, и однос према њој није онакав какав треба да буде. Икона је постала просто илустрација догађаја које празнујемо, стога и није битно, какава је њена форма, и због тога ми сваку представу, чак и фотографију поштујемо као икону. На икону су одавно престали да гледају као на богословље (теологију) у бојама, штавише ни не сумњају, да икона може да изопачи вјероучење, исто као и ријеч, умјесто да свједочи о Истини, она може лажно да свједочи.

Својим корјенима икона улази у евхаристијски опит Цркве, нераскидиво је свезана са њим, као и уопште са степеном црквеног живота. Када је тај степен био висок, и црквена је умјетност била на висини, када је пак црквени живот слабио или је наступало вријеме његовог пропадања, пропадала је, коначно, и црквена умјетност. Икона се често

претварала у слику са религиозним сижеом, и њено поштовање је престајало да буде, уистину православно. За потврду овога може се примјетити да у нашим храмовима има много икона неканонских, забрањених Саборима, нарочито, икона такозване “Новозавјетне тројице” и “Очинство”. Старозавјетна забрана сликања Бога није укинута у Новозавјетно вријеме. Ми смо могућност сликања Бога добили тек након што је Ријеч постала тијело, постала видљива и опипљива. По божанству Христос је неописив и немогуће га је насликати (неизобразив), но како су се у Исусу Христу божанска и човјечанска суштина (природа) сјединиле несливено и нераздјеливо у једну Личност, ми сликамо Богочовјека Христа, који је ради нашег спасења дошао у свијет и који ће у њему пребивати до свршетка вијека. Црква учи о предвјечном рођењу Сина од Оца, а на икони “Новозавјетна тројица” ми видимо Сина оваплоћеног у времену, како сједи упоредо са Оцем, који је “Неизрецив, Неизмјерљив, Невидљив, Недостижан” (ријечи из молитве Анафоре у литургији светог Јована Златоустог). И Дух Свети јавио се у виду голуба само на Јордану, на педесетницу Он се јавио у виду огњених језика, на Тавору – у виду облака. Дакле голуб није лична слика Светога Духа, и на тај начин могуће га је представљати једино на икони Крштења Господњег. Стоглави и Велики Московски Сабор забранили су сличне представе, но не обраћајући пажњу на то њих је могуће срести у готово сваком храму, и свакој продавници икона. Чак и у Даниловом манастиру за иконостас храма Отаца седам Васељенских сабора била је насликана икона “Очинство”. Па ипак тамо су готово сви клирици са вишим теолошким образовањем. Вриједно је дивљења, на који начин лично и човјечанско преовладава над мишљењем Цркве,

која је једина чувар Истине и која је једина изражава.

Иконописање је саборно стваралаштво, то јест стваралаштво Цркве. Оригинални творци икона су свети оци. Иконографски канон, као и богослужење, формирали су се током стољећа и обликовали су се негдје у дванаестом вијеку, и у том облику дошли до нас.

Црква је увијек придавала много пажње својој умјетности, водећи бригу да она изражава њено учење. Сва одступања отклањала су се саборно. Тако, на стоглавом сабору питање иконописа заузимало је веома важно мјесто. Нарочито се расправљало о икони Свете Тројице.

Постоје четири иконе Свете Тројице. Оне су поменуте у чину освећивања тих икона у нашем требнику. То је јављање Бога Авраму у лику три анђела; силазак Светога Духа на апостоле; Богојављење и Преображење. Све остале представе Свете Тројице треба одбацити, као изопачење црквеног учења. У споменутој књизи Леонида Успенског “Теологија иконе православне Цркве” налази се поглавље “На путу ка јединству”, у којој се икона Педесетнице разматра као икона Цркве. Зашто на тој икони не може да се прикаже Пресвета Богородица? И због чега икона Педесетнице престаје да буде икона Цркве уколико се на њој прикаже Мати Божја, зашто се она претвара једноставно у икону Богородице окружене апостолима? На тој икони видимо апостоле како сједе у Сионској горњици, који представљају прву црквену општину, зачетак хришћанске Цркве. Умјесно је овдје примјетити, да икона није представа конкретног Историјског догађаја. На икони Педесетнице готово увијек се представља апостол Павле, који тамо није био, апостол Лука, који није припадао броју дванаесторице. Глава Цркве је Христос. Због тога центар иконе остаје празан: на том мјесту које припада Христу као

Глави Цркве нико други не може да буде представљен.

Данас нема дефинисаног и израженог мишљења Цркве по питању црквене умјетности, а тим прије, контроле црквених власти над њом. И под огараду Цркве прихвата се готово све. Ја сам се давно позабавио питањем, на које ни данас немам одговор: због чега веома побожни представници клира, многи монаси не прихватају икону као неопходност?

Могуће је у потпуности схватити људе, који потпуно искрено признају да им је канонски насликана икона несхватљива, но никако није могуће сагласити се са оним који одбацује икону из разлога њене несхватљивости. Многи су свештенослужитељи убјеђени, да је канонска икона тешка за прихватање од стране простог народа, и боље ју је замијенити са представом свјетовног сликарства. Ја сам међутим увјерен, да су за већину стихире, ирмоси и сам богослужбени језик још неразумљивији, да и не говорим о структури богослужења, ипак, једва да некоме дође мисао да упрости богослужење примјерно слабом духовном образовању. Задатак Цркве је да узводи људе ка висини боговиђења, а не да она сама снисходи људској неукости. Због тога одбацујући истинску (оригиналну) православну икону тим самим ставља под сумњу правилност свог поимања бого-

Православна умјетност

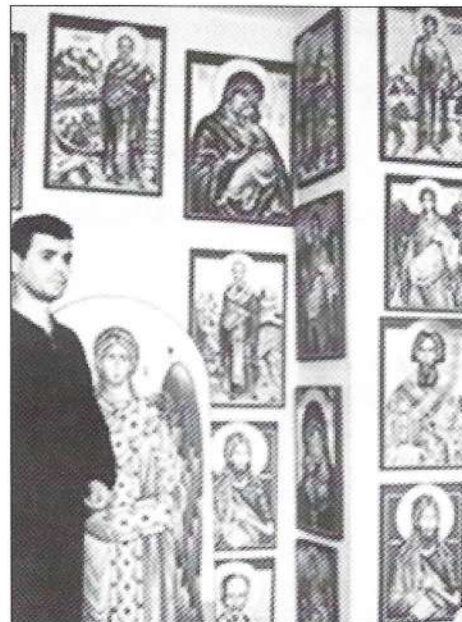
Икона је свјетлост

Драган Јовановић, сликар-иконописац

Протеклих година наш су-грађанин Драган Јовановић урадио је више стотина икона, а највећи број налази се у иностранству: Немачкој, Аустрији, Аустралији, Шведској и Америци. За храм Успенија Пресвете Богородице на Златној обали у Аустралији израдио је цео иконостас и иконе за парохијски дом, велика икона "Теби се радујемо" налази се у цркви Александра Невског у Београду, осликао је крст и докрсне иконе за манастир Сретење...Сада, у свом скромном дому у Немањиној улици, гдје живи са четворочланом породицом, припрема "велику икону са дванаест празничних сцена" за међународну изложбу у Копенхагену, али и цртеже и иконе за прву самосталну изложбу која ће ове године бити одржана у Краљеву. Уз моралну подршку породице, стручну помоћ сликара-конзерватора Катарине Грујовић и духовно бодрње оца Душана Стефанова из Аустралије, овај иконописац улази у стваралачку зрелост, а "захваљујући" својој ненаметљивости прилично је анониман у средини гдје живи и ствара.

У разговору за "Чачански глас", на који је пристао јер жели да каже неколико суштинских ствари о иконопису као свом умјетничком опредељењу, Јовановић истиче да је за иконописца најважније да савлада три лекције: вјештину византијског сликања и цртања, теологију и технологију. Иконописац прије свега мора да буде вјешт цртач. Зато испрва мора много да црта да би тај основни и најважнији сегмент савладао. Затим полако улази у сликарске тајне. Дуг је пут до доброг иконописца, не би требало журити и прескакати важне лекције. Мора се паралелно учити теологија иконописа, редовно

читати Јеванђеље, житија светаца и остала теолошка литература. Технологија се релативно лако савлада уз асистенцију доброг мајстора. Од свега је најважнији дар од Бога и чиста и искрена вјера у Створитеља, Живописца свег видљивог и невидљивог свијета - његовог великог умјетничког дела.

Од када се интересујете за иконопис?

Можда од тренутка када сам у младости у Краљевој цркви у Студеници видео старе фреске. Био је то само подстицај, а до озбиљнијег бављења иконописом дошло је знатно касније, после десетак година. На Академији сам савладао цртеж, а у осталим фазама сам самоук. Уствари, учио сам од старих византијских мајстора, али и од ренесансних сликара. Мој пут ка иконопису текао је паралелно са мојим духовним напредком и спознајом православног вјеро-наука.

Може ли бити иконописац човјек који није вјерник?

Све је могуће, али то се на икони види, то се осјети. Естетски ниво

Драган Јовановић из Чачка, рођен у Госпићу 1964. год. Студирао Факултет ликовних уметности у Београду у класи проф. Бранка Протића. Иконографијом се бави од 1993.год. Учесник бројних групних и хуманитарних изложби. Иконе ради по византијском обрасцу, технологијом јајчане темпере на дасци.

иконе зависи од духовног нивоа иконописца. За мене вјера није помодарство ни интерес, то је тихи духовни опит који исказујем лично кроз молитву, али и саборно кроз литургију.

Интересовање за иконе расте, као и број иконописаца?

Ријеч је заиста о правој поплави иконописаца, а према подацима Цркве иконописањем се у Србији данас бави око 10 хиљада људи. Видео сам јако добрих иконописаца, тек ће их бити, међу њима има и жена, али огромна већина су копиисти, „индиго мајстори“.

Ликови насликаних светаца нису и не могу бити механичко понављање једног истог лика. На икони се не приказује некакав апстрактан, идеалан или уопштен човјек, не слика се, такође, неодређено, нестварно виђење човјека, него се молитвенику увијек дочарава вјерно осјећање живог присуства јединствене, аутентичне и непоновљиве личности. Копирање на механички начин одузима икони значајан портретни елемент, те икона почиње да се понавља у цртежу и бојама, почиње да преовладава манир и да слаби аутентична ауторска интервенција и духовни ниво иконописца. Та чињеница је посебно у наше вријеме постала идеологија, правило, једини начин рада, а посљедица таквог односа је да се икона сматра чудним и

самосвојственим сликарством у коме се свеци приказују на стереотипан и међу собом сличан начин. Икона је доведена до формализма и када је анализирам, имам осјећај да не гледам живу појаву конкретног човјека, него симболичку представу, декоративан, обојен цртеж или неодређену визију.

Како уствари иконописати?

Иконописац који слика Христа и свете избранике сагласно цјелокупном предању цркве, задржава право на аутентичност ликовног израза и сваку икону схвата као портрет одређеног човјека. Зато у икону уноси конкретне карактеристике светог лика који молитвеника наводи да препозна да је то он, да посједује нешто посебно што други немају. Конкретне карактеристике проистичу из његовог живота, описаног у житијима, онаквог каквог је сачувала Црква која га је прихватила као грађанина Божијег царства.

Смије ли сликар своја психичка стања да преноси на лик свеца?

Иконописац мора да искључи своје унутрашње стање, то је управо мјера његове успјешности. Што му то више пође за руком, веће су му могућности да створи аутентичан лик светитеља. У цркви је све подређено литургији, од архитектуре до хора, а сликарство је део литургијског амбијента. Вјерник на литургији не сме да у лику свеца осјети мрзовољу, нервозу, безличност или незаинтересованост. Са светог лика исијавају анђеоска љепота и благодат.

Познаваоци ове врсте сликарства уочавају значај светлости на икони

За прехришћанске културе Грка и Римљана, свјетлост је имала метафизичке димензије. Њихови сликари и вајари бирали су такве идеалне услове који ће изразити природу на што је могуће више идеалан начин, тако да се природа повезује са метафизичким свијетом

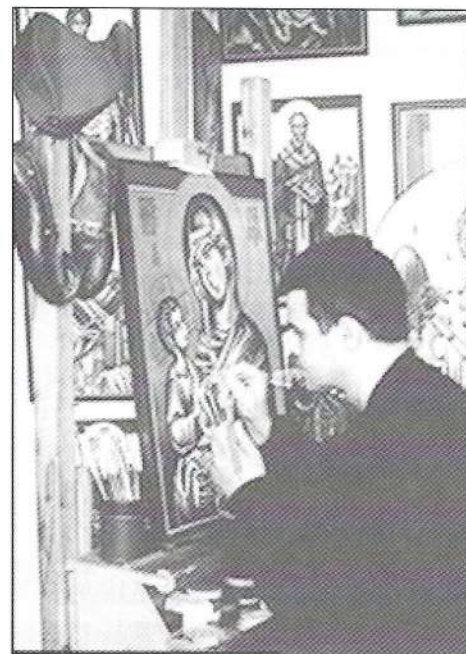
идеја. За хришћане то значи потчињавање идеалним пропорцијама, природним условима и законима пројектованим у природним узроцима. Зато хришћани у ликовно дјело уводе рјешење ослобођења од природне нужности праволинијског простирања свјетлости. На тај начин се успјешно изражава Васкрсење и вјечни живот човјека у вјечном Божјем царству. Свјетлост на византијској икони чини фигуре зграде, брда... лаганим и нестаје осјећај да у простору иконе важи закон тежине. Нестаје потреба за натуралистичком разложношћу, тако да неке фигуре или грађевине могу да буди и мало криве а да то посматрачу ни мало не смета. На икони нема сунца као извора свјетлости, нема сјенки, икона је прожета свјетлошћу. Она је све.

О материјалима

Техника иконописа је разрађена кроз протекла два миленијума. Увођење видљивог свијета у творење иконе има своју симболичку вриједност. Учествују материјали биљног порјекла, као што је дрво, животињског (жуманце) и минералног свијета - пигменти. Узимају се у свом природном облику, а онда их иконописац

прочишћава, уграђује у икону и уноси у богослужење. Материјали који су плод охолог одметања човјека од природе која је дјело Створитеља, као што је хладна и безоблична пластика, представљају отуђење и изобличење. Отуда не препоручујем сликање акрилом и сличним техникама. За иконе које су плод умјетничког рада и подвиг вјере постоје традиционалне технике живописања.

Емилија Вишњић

Орос вјере Седмој васељенској сабора

...Ми се држимо неизмјењиво свих црквених нама завјештаних писаних и неписаних предања, од којих је једно и изображавање иконишког живописа, јер је сагласно историји јеванђелске проповједи, ради потврђивања истинитог и не привидног очовјечења Бога Логоса ...

Да се паралелно са знаком Часног и Животворног Крста постављају часне и свете иконе, које су одговарајуће урађене од боја и мозаика и другог материјала, у светим Божјим црквама, на свештеним сасудима и одежама, на зидовима и даскама, у кућама и по путевима; и то: икону Господа и Бога и Спаса нашег Исуса Христа, Пречисте Владичице наше Свете Богородице, Чесних Анђела и свих Светих и Преподобних људи. Јер уколико се ове стално посматрају у ликовним изображењима, утолико се и они који их гледају покрећу ка жељењу и подражавању самих оригинала. И да се овима одаје цјеливање и почасно поклоњење, али не и истинско служење по вјери нашој, које приличи само Божанској Природи, него да као што знаку Часног и Животворног Крста и Светим Јеванђељима и осталим свештеним посветама, тако и у част ових чинимо принос кађења и свјетлости, као што је то био побожан обичај и у древних хришћана. Јер, част која се одаје икони (лику) прелази на Оригинал (прволик), и ко се поклања икони, поклања се личности онога који је на њој насликан.

Обичаји уз празнике

Васкршњи обичаји

За Васкрс су везани лијепо обичаји у нашем народу. У цијелом хришћанском свијету, па и код нас Срба, за овај празник је везан и обичај даривања јајима.

Јаје је символ обнављања природе и живота и као што бадњак горећи на огњишту даје посебану чар божићној ноћи, тако исто васкршње црвено јаје значи радост и за оне који га дају и који га примају.

Фарбање васкршњих јаја

Један од најљепших и најрадоснијих српских обичаја, који се није искорјенио, чак ни у градовима, јесте фарбање јаја за Васкрс. Вриједна домаћица, по устаљеној традицији, васкршња јаја боји (фарба) на Велики петак, у дан када се, иначе, ништа друго не ради, већ су све наше мисли упућене на страшни догађај Христовог невиног страдања и понижења, од људи, на Голготи и Јерусалиму.

Како се фарбају јаја? Домаћица се најприје прекрсти и помоли Богу, затим у суд са водом, у коме ће кувати и фарбати јаја, додаје мало освећене воде васкршње или богојављенске. На шпорету ври вода са бојом (варзилом), домаћица у њега спушта јаја, пазећи да равномјерно буду обојена, а дјеца обигравају око матере, и броје свјеже офарбана јаја, чији број расте сваког часа. Прво обојено јаје, оставља се на страну до идућег Васкрса и зове се „чуваркућа“.

Прије фарбања јаја се могу „шарати“. Наиме, са растопљеним воском и пером за писање, или нечим сличним, на јаје се наноси топлени восак. Најприје се перо загрије на пламену свијеће, па се онако вруће умаче у восак, а потом се воском по јајету пише и црта. Пошто восак не прима боју, послје, приликом фарбања, на јајету остају бијеле нацртане фигурице и слова. На јајету се обично пише Х.В. и В.В. (Христос Васкрсе и Ваистину Васкрсе), цртају крстићи, цвјетићи и друге фигурице.

Символика фарбања јаја врши се у спомен на догађај када је света

Марија Магдалина Мироносица (то је она дјевојка, која је са Пресветом Богородицом, непрекидно била уз Христа у току његовог голготског страдања, и којој се Христос првој јавио по Васкрсењу), путовала у Рим да проповеда Јеванђеље и посјетила цара Тиберија. Тада м,у је, у знак пажње, као новогодишњи поклон, предала црвено јаје, и поздравила га ријечима: „Христос васкрсе“. Црвена боја симболише крв Спаситељеву, невино проливену на Голготи, али црвена боја истовремено је и боја васкрсења. Јер васкрсења нема без страдања и смрти. То је, дакле, првенствено боја хришћана и цркве, без обзира што су неки појединци и покрети кроз историју покушавали да ову боју присвоје и компромитују.

Васкршње славље

Када сване дан Васкрсења Христова, са свих торњева православних храмова, дуго, звоне сва звона, и јављају долазак великог празника. Домаћин са својом чељадом одлази у цркву на свету васкршњу службу. Послије службе, народ се међусобно поздравља ријечима: „Христос Васкрсе!“ и „Ваистину васкрсе!“ Тај поздрав траје све до Спасовдана.

Кад се дође из цркве кући, сви се укућани међусобно поздрављају васкршњим поздравом и љубе. Домаћин онда пали свијећу, узима кадионицу и тамјан, окади све укућане који стоје на молитви, предаје неком млађем кадионицу и овај кади цијелу кућу. Уколико не знају да отпјевају васкршњи тропар, наглас се чита „Оче наш“ и друге молитве, поново, једни другима честитају Васкрс и сједају за свечано постављену трпезу.

Туцање јајима

На столу стоји украшена чинија са офарбаним јајима. Домаћин први узима једно јаје, а за њим сви укућани. Тада настане веселе и такмичење чије је јаје најјаче. То

представља велику радост за дјецу. Приликом туцања изговара се, такође, „Христос васкрсе“ и „Ваистину васкрсе“. На васкрс се прво једе кувано васкршње јаје, а онда остало јело.

Тога дана, ако гост дође у кућу, прво се дарива фарбаним јајетом, па се онда послужује осталим понудама. У неким нашим крајевима, сачуван је дирљив обичај да се фарбана васкршња јаја носе на гробове преминулих предака. То свједочи о народној вјери, да су сви људи пред Богом живи, и да умрли наши преци треба да осјете васкршњу радост и славље.

Побусани понедјељак

Први понедјељак послје Васкрса зове се Побусани понедјељак. Тога дана, по народном вјеровању и обичају, треба побусати гробове умрлих сродника бусењем са зеленом травом. У неким крајевима, овај дан се обиљежава као и задушнице. Наиме, излази се на гробља, пале се свијеће, уређују гробови и свештеник врши парастосе и помене за покој душа покојника. Тај дан се износе фарбана васкршња јаја на гроб, и дјеле се потом сиротињи. Дакле, Побусани понедјељак је дан посвећен мртвима.

Дјечија страница

“Као што и ми обраћамо”

Ава Силуан је био један од оних Стараца око којих се окупљало много свијета, како калуђера тако и обичних лаика. Бескрајна љубав коју је показивао према свима, али и његово дубоко теолошко знање, учинили су га изузетним. Ако би се неко нашао у његовој близини, није желео ништа друго до да га слуша. За све проблеме и тешкоће имао је да каже утјешну ријеч и да пружи савјет.

Мноштво свијета је долазило само да чује његове благословљене ријечи, али није било мало ни оних који су често долазили код Аве да се исповиједи и да затраже помоћ у духовној борби.

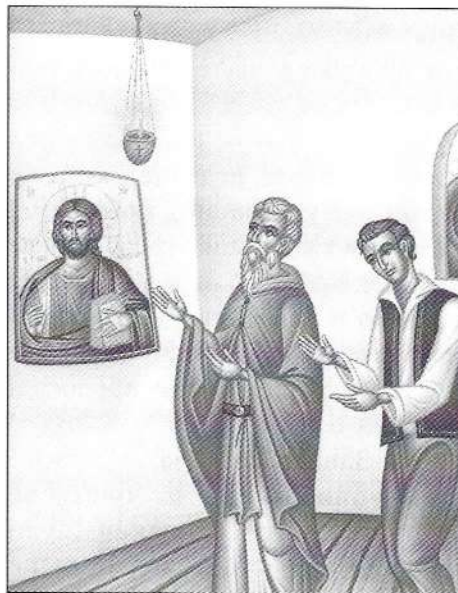
Један од таквих бијаше и Ђорђе, благочестиви домаћин који је обрађивао своје имање на Истоку. Често је долазио код Стараца, а овај би га савјетовао о свему што би га занимало.

У посљедње вријеме, међутим, већ дуго није био код Аве. Имао је проблема са једним сусједом који му је чинио зла. Од њега је претрпио многе муке, али је био трпељив и превазилазио их је својим молитвама Богу. Но, како су дани пролазили сусјед је бивао све гори а малтретирања скромног Ђорђа било је све више. Једног дана његовом стрпљењу дође крај, а његова ојађеност бијаше толико неиздржива да се разгневи на свог сусједу и одлучи да га казни. Међутим, сам није могао да му науди. Стога је сматрао да је боље рјешење да га преда суду.

Но за једну такву одлуку требало је да пита Старца из пустиње. И заиста упути се у скит Аве Силуана. Кад стиже, Ава га прими са радошћу и одмах одоше у Црквицу скита. Приликом исповијести Ђорђе откри Старцу своје догодовштине са тврдокорним

сусједом, али и своју одлуку да га преда суду.

Не иде другачије, мој Аво, рече Ђорђе. Трудио сам се колико сам могао. Молио сам се из све снаге. Али и ја сам човјек. Не могу више. Видите, у почетку је само био непријатељски расположен према мени. Потом преварама успије да ми узме пола имања. Ја и тада бијих трпељив. Оговараше ме свугдје. Изгубих и пријатеље и познанике. Ширио је различите оптужбе о мени и свијет преста да говори са мном. Али, најгоре од свега, Аво, је то што је прије неколико дана покушао да ме отрује. О томе се ради. Обузе ме огорченост и одлучих да га казним због свега што ми је учинио. Али, Старче, немам ни снаге ни храбрости. Сутра ћу га предати

суду, те ће га стићи заслужена казна, а ја ћу добити своју правичу.

Ово изговори Ђорђе, а Ава Силуан, ћутљив и смирен, одговори му:

- Чини како желиш, дијете моје.

- Зар не мислиш, Старче, да ће бити још праведније, ако га казне строго? Имам познанике судије који ће се побринути за то, рече Ђорђе.

- Чини оно што ти пружа утјеху, одговори Ава незаинтересовано.

Христос Васкрсе, дјецо!

Кад пред зору васкрсењску
Са храмова звоне брује,
Све звјезде затрепере,
Јер до неба чак се чује.

Анђели се спустише ниже,
па шапћу ти'о, ти'о:
„Шта је ово?...је ли Господ
рај на земљу премјестио!“

- Било би боље и за његову душу, је ли Аво? Упита Ђорђе, али Старац не одговори.

- Е, па идем ја полако, рече Ђорђе, да не досађујем више твојој љубави. Идем право судији.

- Стани мало, дијете моје. Не жури толико, рече Ава. Хајде прво да се помолимо да Бог благослови твој поступак.

Старац устаде, доведе Ђорђа и обојица стадоше пред икону Сведржитеља. Пошто се прекрсти, Ава поче да говори: „Оче наш који си на небесима, да се свети име Твоје, да дође царство Твоје, да буде воља Твоја и на земљи као и на небу. Хљеб наш насушни дај нам данас, и не опрости нам дугове наше као што ни ми не опраштамо дужницима својим“.

На ове посљедње ријечи Аве Силуана, Ђорђе повика:

- Али Старче, не иде тако Молитва Господња. Да нисте мало погријешили?

- Заиста, дијете моје, не иде тако Молитва Господња, рече Ава строгим гласом. Таква је, међутим, стварност. Пошто си ти одлучио да брата свога предаш суду, ја се другом молтвом не могу молити.

Ђорђе занијем. Узе благослов и врати се својој кући. Авине ријечи се дубоко урезаше у његову душу. Одлучи и тако и учини: трпио је сусједову злобу све док овај није умро. А Ђорђе настави свој врлински живот понављајући поуку Старца Силуана: „Опрости нам дугове наше, као што и ми опраштамо дужницима својим...“

Миланка Бурић 16, ТШ "Михајло Пуџин" Бијељина

Оче, ојросиши им јер не знају шта чине

Господе, Ти си драг у мојим очима, непроцењив. Стога, дубоко љубим повученост коју си ми дао. Тај мир и тишина су мој живот, то повлачење у најосјетљивија и најскривенија осјећања која испуњавају љубав и пажњу за оне којима је она потребна и недостижна.

Благословен јеси, животе мој, и благословене су Твоје миле очи којима су моје очи претекле јутро, уживале у дану, мировале у ноћи. Благословена љубав Твоја заувјек, да можеш сваки пут опростити, а Твојом љубављу ја завољех Тебе да и друге моје могу љубити. Благословен си Ти у животу мом, а куда идем, иди са мном. Поучи ме путевима Твојим да идем идем право, те да не скренем ни десно ни лијево јер путеве с десна знаш Ти, а они с лијева су развраћени. Нека Твоја истинита проповиједања засвијетле пред очима многим и нека увијек бива воља Твоја у животу мом.

Ти си свјетлост очију мојих, али ја понекад умијем залутати у таму и пропасти сопствену као и сваки ближњи мој, али људи могу бити и отпорни на гријех ако се Теби приближе, а Ти их узмеш под окриље своје. Но, само распета љубав Твоја, Господе, која се показала кроз жртву Твоју може избавити грешне људе од пропасти њихове. Јер, они су живот свој управили на погубне пролазности које су постале и превише стварне те је зато сваки живот изгубио свој прави смисао. Неће људи посветити живот божанским стварима, јер не виде даље од земаљских. Сваку срећу, успјех и радост приписују себи, јер не знају да си Ти Творац свега свијета и да све од Тебе долази. На невољама они се не могу поучити, јер им служе да би хулили на Тебе и једни на друге. Јер, сваки би од њих да буде савршен и

највећи. Због својих гријехова, људи су направили огромне разлике и удаљености између себе и Тебе, а могу бити савршени као што си Ти савршен.

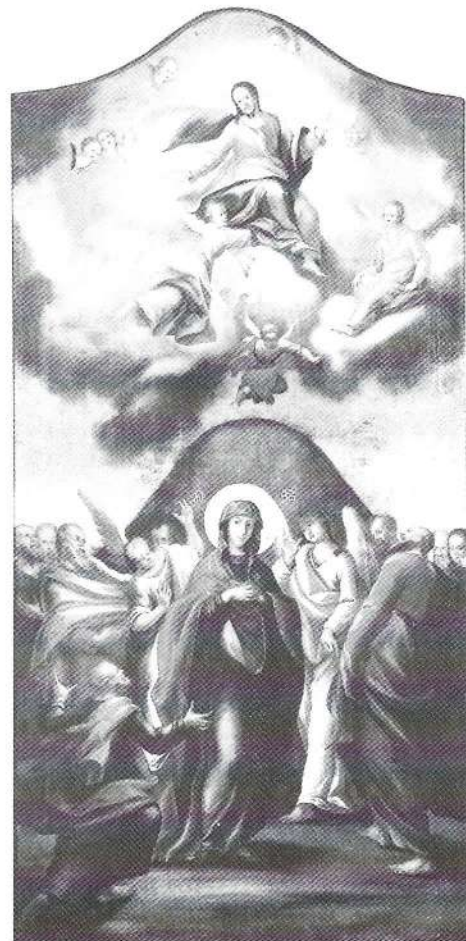
Можеш ли нам опростити, Господе? Можеш ли, животе мој, опростити онима који су свој живот претворили у гордост, у једну таму која се неће повући док је Ти не отјераш на овај или онај начин? Гордост јесте највећи гријех против хришћанске врлине смјерности. И зашто би један човек овдје био бољи од других, кад смо сви пред Тобом грешни људи?

По ријечима светог апостола Павла, среброљубље је коријен свију зала. "Јер је коријен свију зала среброљубље којему неки предавши се зађоше од вјере и на себе навукоше муке велике". Поводом овог гријеха, Јуда Искаротски је издао Господа што значи да овај гријех прелази преко љубави, тј. гази је, а данас се она плаћа. Разврат је гријех који се испољава у страсној појуди за тјелесним уживањем. Из своје главе треба избацити сваку нечисту помисао и намјеру те се сачувати од ужасне "савремености" данашње која је, уствари, само вулгарност и пружује туђи гријех.

Завист се рађа из мржње према ближњима и сопствене себичности те се овакви људи удаљују непрестано од Бога не видећи своје пропусте. Ови ближњи моји нису свјесни да је боље да им свега фали него да им претекне.

Човјек штети своме тијелу и души одајући се многим пороцима и неумјереностима.

Свети Василије упозорава да се гњев показује у многим дјелима: „У гњеву је језик дрзак, а уста бестидна, гњевом се оштри мач, извршује убиство, чини да се браћа не познају а родитељи и дјеца забораве“. Али, Бог нас није

Вазнесење Господње
Саборни храм Сремски Карловци

поставио за гњев већ да добијемо спасење кроз Господа Исуса Христа. Очајање се јавља код човјека када он изгуби наду и љубав и помоћ Божију, када вјерује да му неће бити опроштено. Но, Господ жели да се сваки од нас искрено покаје што значи да и најгори грешник може добити опроштај, а велика радост бива на небу када се један грешник покаје. Ево, овдје су најгори и најстрашнији гријеси; виђено очима мојим како моји ближњи падају пред слабосту својом, жељама и замислима недостижним. Опрости нам, Господе, што не љубимо једни друге, опрости што не цјенимо жртву Твоју, што не слушамо ријечи богоносних отаца и проповједника. Сви ови гријеси

постоје у нашем животу, као животу једнога народа, али они су прихваћени и постали су саставни дио живота већине хришћана. Заиста, од нас оваквих, потекле су све наше навоље. Наша се земља дијели, узима нам се оно што представља темељ наше историје, оно мјесто гдје су некад постојали прави људи, свети Срби, а много је бивших Срба. Јер, данас смо сви кренули за "цивилизацијом" и "културом", тј. пропаћу европском. Некада, наша црква и држава, ишле су скупа против непријатеља наших, а данас ми немамо ништа јер су ови путеви раздвојени. Прва је, и једина, одступила држава јер је њом управљао онај који је био и "већи од Бога". Заиста, људи нису живјели у љубави, како се чинило, јер љубав траје и остаје, а та љубав је нестала са првим вјетром који се надвио над њом. Посљедице су огромне и сада присутне. Али и данас се свијет уређује тако: крвљу, ратовима и несрећама, јер постоје они који владају свијетом, они који су узрок и наше пропасти коју смо ми, збили, заслужили.

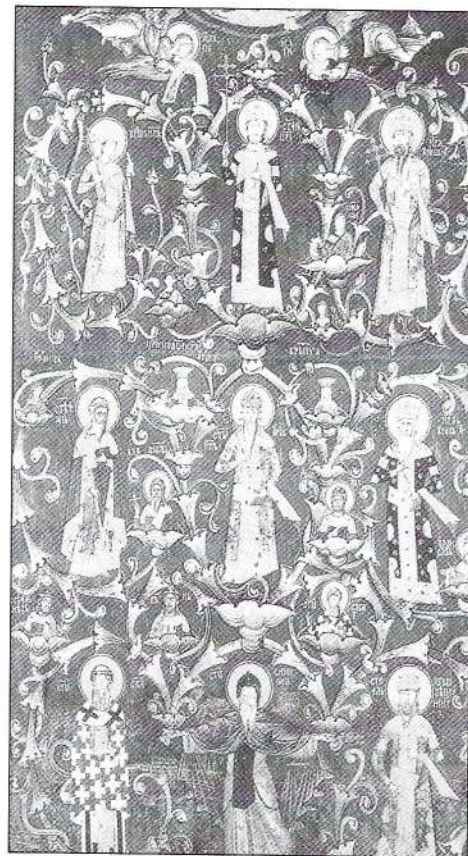
Срби који нас данас воде и представљају нису Срби какви су некад били. Јер, све се дало на пролазност и уживања, на славу и земаљско богатство. А Бог је дао нас да заслужимо небеско, оно важније. Јер, што је од земље, од праха је, као и тијело. Оно чини једног човјека, али се по смрти, то тијело о коме толико бринемо, предаје трулежи, а душа иде Господу, она душа коју никад нисмо испунили именом Божијим и љубављу према Њему.

Шта ћемо радити у моменту смрти? Да ли ћемо умијети да се покајемо и најзад примимо Господа у срце своје?

И опет, због нас оваквих, наша богатства, вјерска и историјска, па и она будућа, пропадају. Јер, све што је Божје, мање више опустјело је у српској земљи. Ми Срби, некада честит и смјеран народ Господњи, постали

смо као било који многобожачки или, пак, варварски народ. Јер, постоје и људи који су и од Тебе већи, Господе, људи у које гледамо без трептаја бринући како да им удовољимо. Свагда ћемо бити узрок своје пропасти. Да смо били народ Твој и пришли Теби а не од Тебе се удаљили, онда би биле благословене невоље наше и не би био гријех наш, већ би био гријех њихов. Али, Срби неће у монахе, неће у те предивне цркве и манастире Твоје отићи на молитву, а могу вријеме проводити чинеи безакоња и понашајући се као да нису од рода православног, хришћанског. Монаси и свештеници су анђели Господњи, то су посебни наши ближњи, а бивају одбачени и презрени као и само опредјељење њихово које није "од овога свијета". Јер, Бог нам служи као нешто што је потребно, али не и неопходно. Свети Сава нема насљеднике, а он је наш узор, он је показао пут према Господу Богу. У ово погубно вријеме и неки свештеници су у вјери ослабили, јер зло никад не мирује, већ напада и оне који су од Бога изабрани. Господе ми не извршавамо заповјести Твоје и заборависмо блаженства Твоја, те се питамо гдје су они честити и само Теби посвећени Срби, зар смо ми од рода истога?

Полако губимо своје богатство духовно, своја знања и симболе, наш прелијепи језик се квари, губи се смисао постојања нашег бића духовног, јер и ми губимо Тебе да бисмо задовољили себе. Да је оног старог времена у којем се ми не бисмо могли препознати, времена Стефана Немање и Карађорђа. То су били прави Срби, Свети Срби који су и тада и свагда понос за наш народ. Ми данас немамо таквих људи, јер се наш дом испуни Јудами. Они су увијек бројнији од оних Божијих који страдају у власти и слободи ових првих. Православни хришћани на велики Петак цјеливају ране Христове, а безбожници то виде својим очима као тајну коју је најтеже објаснити, описати. Али

Лоза Немањића
фреска из манастира Дечани

Господе, ми благосиљамо милост твоју и дивимо се тајни као што дуго чекасмо сунце са других страна, само не са Истока, а Исток је извор свјетлости и љубави Твоје. Ти си нам, у оно вријеме, послао Карађорђа, Господе, да нас ослободи од ропства и безбожности. Стога, захваљујемо Ти што смо то били ми, јер благо онима који плачу јер ће се утјешити. Један од најважнијих датума тога времена јесте 15. фебруар, те давне 1804. године, дан када је последије сабора у Орашцу почео устанак у Србији буном против дахија, а касније, зу Божију помоћ, прерастао у устанак за ослобођење од Турака. Ова борба је представљала тежњу за стварање самосталне српске државе. За вријеме од десет година, последије ослобођења, Срби су успјели да обнове скоро све институције. Србија је постала слободна држава и представљала је центар Балкана. Народ је могао да ужива у слободи, захваљујући Господу што их је ослободио јарма ђаволског. Духовни подстрек, као

Ђорђе Петровић - Карађорђе позива на устанак

и увијек, давала је Српска православна црква која је учила народ писмености и међусобној слози и љубави. Свештеници и монаси су, као проповедници и угодници Божији, обављали државне, политичке и војне послове. Српски народ је увијек, и тада и сада, остајао сам, али са Богом. Сам Карађорђе се свакодневно мољаше Богу па тако учише и своје устанике, јер су молитва и покајање пут ка спасењу. Бог је Србима увијек даривао вође, код којих се прво истицала побожност, а затим храброст и јунаштво које се памти до наших дана. Вожд Карађорђе је један од ових вођа, а у његово вријеме Срби су били једно у Христу. Јер, изабрана је права личност о којој се чуло чак до Москве, Беча, Стамбола, Трста... Он је био мудар војсковођа, већ 1805. године формирао је Совјет, тј. Правитељствујушћи цовјет, који је био орган централне управе сачињен од представника из сваке нахије. Држава се развијала, а Ђорђе се доказао као успјешан ратник и државник, без обзира што је устанак ипак сломљен 1813.

године. Прешао је у Аустрију, а затим у Русију одакле се преко грчке организације "Хетерије" вратио у Србију 11. јула 1817. године. Убијен је по налогу Милоша Обреновића 25. (12.) јула 1817. године. Његова глава из Београда послата је султану у Стамбол.

Вожд Карађорђе је овјенчан непролазном славом, а Господу благодаримо што је нашем народу подарио одважног јунака као што је он, немајући одговор на његова питања: Којим смо то путем кренули и за киме? Зашто смо се од Бога идаљили?

Карађорђев мученички крај описује: "Посвета праху оца Србије", Петра Петровића Његоша: "Да, витеза сустопице трагически конац прати: твојој глави би суђено за вијенац се свој подати". Дивимо се вожду, али се стидимо себе јер смо напустили светосавски пут и предали се страстима и сластима овога свијета. У ово вријеме, ми немамо воље ни снаге да се супроставимо сами себи, јер не тражимо помоћ на правом мјесту. Ако би који од нас ушао у цркву да се поучи ријечи Христовој и научи

да живи, тај би пронашао спас од овог тамног свијета ужасног. Јер, нико од нас није случајно на своме мјесту, то је баш оно мјесто које нам је Бог одредио. Господе, опрости нам јер збиља не знамо шта чинимо. Да разумијемо Твоју страшну жртву и љубав за нас, да осјетимо колико је тишина гласна а слободна воља погубна, ми бисмо бољи били. Али како да будеш милостив када ми не иштемо небескога већ живот дајемо за земаљско? Заиста смо заслужили да нас на овом свијету не буде.

Исусе, мили Господе мој, Ти си моја највећа љубав, извор мира, мог и тишине у којој живим; по милости Твојој, а молитви мојој. Опрости нам све чиме смо Те увриједили у дане живота нашега и нека се постиде они који нас удаљују од тебе помоћу бројних безаконј, неприкладних за хришћане православне, јер свака мука и жалост овога српскога рода, збиља долази од наше непо-свећености. Теби и погубног утицаја времен овог.

Архијереји Епархије торокарловачке (7)

Владика Генадије Димовић (1786-1796)

Рођен је у Шиклушу у Барањи 1710. године. Пострижен је у манастиру Раковцу. Дуго је био војни свештеник (уз генерала Љубибратића). У старијим годинама поново се вратио у свој манастир. 1781. године у Раковцу је произведен у архимандрита.

На засједању Синода године 1786. попуњено је више епархија. По Манојлу Грбићу, за епископа горњокарловачког био је изабран Стеван Стратимировић, а за будимског Генадије Димић. Стратимировић је био и потврђен за ову епархију, али прије одласка на дужност молио је премјештај. Тако он добива Епархију будимску, а Генадије Димовић потврђен је за Епархију горњокарловачку. Димовић је хиротонисан јуна мјесеца 1786. године после чега је одмах дошао у Епархију. Епархијом је управљао десет година. Умро је у Плашком 1796. у осамдесет и шестој години живота.

Уживао је љубав народа и свештенства. Много га је поштовао

и митрополит Мојсије Путник. На чувеном Благовештанском сабору 1790. године учествовао је са још три свештена лица, седам официра и два трговца из своје Епархије. Били су то свештеници: Јоаникије Милојевић, архимандрит манастира Гомирја; отац Петар Мајсторовић из Плашког и отац Јован Поповић из Костајнице. Из Личке регименте послани су капетан Оклобџија и лајтант (поручник) Кнежевић, из Огулинске регименте лајтанти Вујновић и Остојић; из Прве банске капетан Узелац и фенрих (заставник) Рокнић, а из Друге банске регименте лајтант Шупљикац. Коначно из реда грађана ишли су Атанасије Јанковић, трговац из Карловца те Никола Костић, трговац из Петриње. Са њима „од стране племства“ био је и ријечки посједник Арсеније пл. Шакабента. Пошто није остварена одлука да се у Темишвару оснује богословија, ријешено је да се богословија оснује у Сремским Карловцима. Епархији горњокарловачкој одређено је да за издржавање богословије годишње даје хиљаду-тристодвасет форинти.

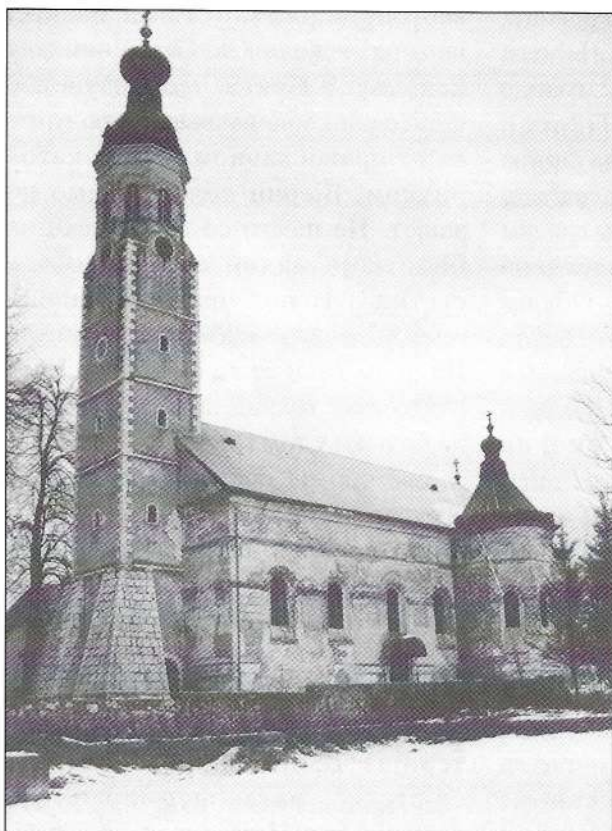
Владика Димовић, иако стар, поправио је прилике у Епархији горњокарловачкој. Мјешање војних лица у црквени живот вратио је у оквиру закона. Један официр који је

малтретирао свештеника, на интервенцију владике, кажњен је са три стотине форинти.

За вријеме владике Димовића дошло је у Епархију доста свештеника из Босне од којих су многи једва знали читати. А било је и таквих који су знали читати али не и писати. О овом проблему писао је митрополиту Путнику. Морално стање народа оцртао је у својој посланици од маја 1794. настојао је да сједиште Епархије пребаци у Петрињу, али није успио. На Благовештанском сабору предлаже да се сједиште Епархије премјести у Карловац али није подржан.

Умро је у дубокој старости. Митрополит Стратимировић о његовој смрти забиљежио је у свом дневнику: „Умре же сеј ревнителниј дне 20. децембра 1796, у шест сати поподне у Плашком“. Седми Епископ горњокарловачки Генадије Димовић сахрањен је уз владикау Данила Јакшића, у плашчанском катедралном храму Ваведења Пресвете Богородице.

Фелџон: храмови Епархије горњокарловачке

Храм Воскрсенија Господњеј, Швица

Црква Воскрсенија Господњег названа Млада Неђеља налази се на брежуљку Рудина изнад Швичког језера, а на самом почетку села Поноре. Ово је југозападни дио Гацке долине кроз који тече лијеви крак ријеке Гацке. Кад се креће из града Оточца у правцу Сења, на самом излазу из града одваја се лијево цеста која води у мјесто Швицу, које се смјестило на самом крају лијевог рукава ријеке Гацке, на крају кога је некада било Швичко језеро, у које је ријека понирала. Цијело ово подручје, прије изградње ХЕ Сењ било је толико богато природним љепотама, да је успоређивано са Плитвичким језерима. Ријека Гацка слијевала се кроз мање Горњошвичко језеро до Доње Швице. Овдје је био диван водопад. Гацка се даље спуштала преко стрмих ижљебљених хридина са четрдесетак што мањих, што већих водопада у котлину Доњошвичког језера. Налазило се ту двадесетак воденица, шест пилања и неколико ступа, све саграђено на овим водопадима. Средином тридесетих година прошлог вијека овдје је саграђена прва личка хидро-централа. Изградио ју је оточки градоначелник Дане Каталинић, а давала је струју граду Оточцу и околици. У Доњој Швици налази се лијепа и велика католичка црква из 1772. године, дограђена и уређена 1903. године, те двоспратна школа саграђена 1874. године. Испод мјеста Доња Швица у великој котлини налазило се је Швичко језеро омеђено падицама шумовитих висова Лумбарденика и Косиновца, које се плавило попут небеског свода. Изнад језера са сјеверне стране води пут у село Понора према брежуљку Рудина. Након пар стотина метара стиже се до цркве "Младе Неђеље", а мало

Храм Светог Воскрсенија Господњег након обнове 1990. год.

даље налазе се прве куће села Понора. Село је добило име по томе шта се ту налазе понори у које је увијек вода при високом водостају Швичког језера.

Црква Светог Воскрсенија Господњег названа Млада Неђеља у Понорима постоји од 1742. године (по неким подацима од 1772. год). Била је то најприје дрвена црква брвнара, а 1888. године саграђена је садашња црква. Приликом градње прве цркве поред ње је посађена липа која и данас постоји. Обујам дебла је око пет метара. На деблу се налази у кору урасла икона пред којом се вјерни завјетују. Голема липа је заштићени споменик природе.

Због чега народ у Гацкој долини назива цркву Светог Воскрсенија Господњег Млада Неђеља? Према народном предању освећење прве цркве брвнаре требало је да се обави на Васкрс и да то обави игуман манастира Гомирја. Међутим, он није могао да дође за Васкрс па је освећење извршено исте године у недјељу по

Спасовдану (недјеља Светих Отаца) коју народ зове Млада Неђеља. Приликом освећења одржан је први црквени збор. Од тада па све до данас храмовна слава и црквени збор не одржавају се на Васкрс него на недјељу Св. Отаца – младу недјељу. Црква је изузетно поштована у овдашњем народу, не само православном, већ и католичком. Вјерни долазе овамо по завјет. Не памти се да би неко није било који начин поврједио ово светињу. Испод цркве на падини према језеру велики је црквени гај. Не знам како је сада, али до пре двадесетак година није се памтило да би неко у том гају крао дрва, иако је све ово на осами иако последи Другог свјетског рата у цијелој крају није било свештеника!

Административно ова црква све до 1920. године била је парохиска црква парохиског Оточца, а црква у оточцу и Старој Селу филијалне, Протопресвитеријат Вилићки. Након Првог свјетског рата формирана је самостална Црквена општина

парохија швичка у коју су осим села Поноре припала и села Гориће, Бјељевина и Српско Поље (сада Хрватско Поље).

У Другом свјетском рату црква је остала дословно недирнута. Чували су ову цркву подједнако и Срби и Хрвати. Након рата у парохијски дом недалеко од цркве смјештена је основна школа за село Поноре.

Већ сам написао у нашем гласнику да се је вјерски живот у Гацкој долини за вријеме комунистичког прогона Цркве одржао боље него у осталој Лици. Сада ваља рећи да је вјерски живот у швичкој парохији био далеко најинтензивнији. Вјерници су овдје редовно похађали богослужења и што је најважније омладина је остала вјерна својој цркви.

О Ђурђевдану 1952. године Владика Симеон посјетио је Гацку долину. Био је то први посјет Горњокарловачког Епископа овоме крају након Другог свјетског рата. Након св. Литургије у Оточцу на Ђуревдан, служио је св. Литургију у Брлогу, а поподне вечерњу у Младој Неђељи. Црква је била пуна народа. Послије богослужења Владика је изашао у порту и под старом липом разговарао са вјерницима. Омладина је окружила Владика, савила око Владике и старе липе личко коло... Није било

Водопади Гацке потопљени изградњом хидроцентрале Сењ

краја радости, одушевљењу. Ово је нешто најљепше што сам до сада доживио у мојој Епархији, рекао је Владика. Након тога Епископ Симеон је током слиједећих година често долазио на Младу Недјељу служити у овој цркви.

У јесен 1957. год. протојереј Јован Николић обилазио је и снимао наше цркве у западној Лици. Затекао се код мене у Оточцу, па смо на дан Светог Стевана Дечанског, 24. новембра отишли у Швицу, гдје је он заједно са јеромонахом о. Мироном служио Свету Литургију и одржао проповјед. Црква пуна народа, много младих. Отац Јован није могао да вјерује! Црква је одржавана, поправљања и ту није било проблема. Међутим, школа, која је била смјештена у парохијском дому, престала је са радом и парохијски дом је остао у лошем стању.

Седамдесетих година, многи наши млађи људи одлазили су на рад у иностранство. Један од њих био је и Боро Грозданић из Понора. Он се у Њемачкој добро снашао. Водио је своје угоститељство и остваривао лијепе приходе. Одлучио је да нешто уради за своје родно село. Било је то крајем осамдесетих година прошлог вијека. Прво је асфалтирао преко три километра цесте до Швице, до

Понора и кроз цијело село. Увео је у село телефонску линију, модернизирало електричну мрежу, уредио и дао оградити велико сеоско гробље југоисточно од цркве, те одлучио комплетно уредити цркву и парохијски дом.

Сви ови радови обављани су од 1988. па до 1991. године. Цркву и парохијски дом радили су мајстори из Охрида. Скинут је са цркве стари малтер и поново малтерисање изведено посебном технологијом која даје чврстоћу и изглед камена. Црква је оличена и изнутра. У припреми је било и осликавање цркве фрескама, али ово није урађено. Почео је рат и тај је дио остао недовршен. Парохијски дом је у цијелости обновљен. Цијела је зграда изолирана против влаге, измјењен је кров, све малтерисано споља и изнутра, стављени су нови прозори и врата. Укратко – кућа је изгледала као новоградња!

У задњем рату ова је парохија поштеђења разарања и расељавања. Села су углавном остала жива. Једино је парохијски дом намјерно спаљен крајем 1991. године. Био је то последњи очувани парохијски дом у Гацкој долини, гдје би се могао смјестити свештеник. Ову парохију након рата опслужује протонамјесник Милош Орељ из Держнице.

Пише: др. Ђорђе Илић

о. Мирон и о. Јован Николић са вјерујућим народом испред храма

Епископ горњокарловачки Симеон Злоковић

Српска парохија у Пероју

Још године 1645. једна група од педесетак породица из Паштровића на Црногорском приморју обратила се млетачкој влади за дозволу за пресељење у Истру. Молби је удовољено тек 1657. године. Под вођством свог старјешине Мише Брајковића те године пресели се 13 паштровских породица у Перој.

Исте године дошла је још једна група пресељеника под вођством попа Михаила Љуботине. Изгледа да је ова друга група од свега неколико породица била из Херцеговине, одакле су и Љуботине у Лици. Посебном повељом – даровницом предата је пресељеницима у власништво земља коју ће обрађивати и на којој ће држати своју стоку. Ова повеља – даровница сачувана је у препису из године 1787. Препис је учинила званична млетачка власт у Пули, шта гарантује њену аутентичност. Потпис повеље носи потпис тадањег провидура у Пули Марка Балба. У повељи Перојцима је дата земља у власништво, загарантована им је слобода вјере, а добили су и гаранције за физичку заштиту мјеста и људи. Повељом су Перојци обавезани да сваки становник прије женидбе мора да засади 50 стабала маслина и 250 чокота винове лозе. Свака дјевојка прије удаје морала је доказати да познаје основне истине своје вјере. Све ове обавезе биле су на снази до пада Млетачке републике.

Наши Перојци брзо су се снашли у новој средини. Породице су се разгранале, а убрзо су се и материјално утврдиле обрађујући земљу и гајећи велики број стоке. Убрзо су зажељели да имају и своју посебну цркву, јер су увијек у својој средини имали и свог свештеника, за дуго вријеме из породице Љуботина, али ту своју жељу тек су оставрили послје 130 година од

досељења. Млетачке власти нису им дозволиле градњу цркве, већ се свим силама инсистирало да се прикључе надлежној римо-католичкој парохији у Водњану. Ипак су успјели да постану саставни део, као посебна капеланија, грчке цркве у Пули, при којој су све до градње цркве у Пероју служили и перојски свештеници. И поред строге забране од стране млетачких локалних власти у Пули, као и без обзира на контролу њиховог вјерског живота од стране надлежног територијалног католичког свештеника. Перојци су тајно организовали богослужења по приватним домовима у самом Пероју, па су због тога понекад и кажњавани од стране власти. И поред тога што су се некако легализовали као капеланија грчке цркве у Пули, Перојци су више од сто година плаћали уобичајене дацбине надлежном католичком свештенику, јер њихова православна вјера још није имала свој легални статус пред цивилним и духовним властима. Њихов свештеник дуго се није смио појавити на улици у свештеничкој

одјећи. О православним Перојцима није ништа знао ни филаделфијски архиепископ у Венецији. 1667. на столицу филаделфијског архиепископа дошао је Мелентије Хортакис, и тек њега је млетачка влада обавијестила о постојању православних Перојаца. Али овај архиепископ био је наклоњен унији, па се није zaloжио за легализовање положаја православних Перојаца. Карактеристично је да је црногорски Митрополит Саво Петровић (1736-1781) године 1771 послао у Перој свог свештеника Василија Перазића, да га обавијести о животу својих земљака, али се овог свештеника млетачке власти одмах потјерале. Тек 18. августа 1787. Перојци су испословали дозволу да њихов свештеник, који су и раније имали, може легално живјети у Пероју.

Пошто исходише легализацију свог свештеника Перојци енергично настојали да дођу до свога храма. С дозволом за градњу храма није ишло. Зато они на своју руку приступе рестаурацији напуштене и скроз руиниране некадашње мјесне католичке капе-

св. Јеронима. То је била веома мала црквица за највише тридесетак особа. Ову црквицу оправа и прогласе својом парохијском црквом. То је било године 1787. Године 1790. на збору у Пероју откажу даље плаћање доприноса за грчку цркву у Пули. Нова црква посвећена је св. Спиридону. Године 1834. црква је продужена и проширена, а 1860. уз цркву је приграђен звоник. По свој прилици у исто вријеме је преуређена фасада цркве која је стилски адаптирана према стилу звоника. Године 1880. између цркве и гробља саграђена је капела посвећена Покрову Пресвете Богородице. Први парох перојски по добивању самосталне парохије био је јеромонах Јосиф Кнежевић, каснији старјешина манастира Крке у Далмацији.

Парохијски дом у Пероју саградио је последњи од свештеника из породице Љуботина, Самуило Љуботина. Из ове породице је и значајни Епископ горњокарловачки Данило Љуботина (1713 – 1739). Он је рођен око године 1660. у Српском пољу у Лици. У Пероју је сачувано предање да је неколико Љуботина по доласку у Перој преселило у Лику. Да ли је ово предање тачно или су Љуботине у Пероју и Љуботине у Лици заједно наишли из Херцеговине, треба још утврдити. Тачно је да владика Данило Љуботина школу учио у Пероју код своје родбине. Из Пероја је дошао у манастир Гомирје гдје се замонашио и брзо дошао до угледа и утицаја. Пратио је Митрополита Атанасија Љубојевића на Крушедолски сабор 1708., а после Митрополитове смрти наслиједио га је године 1713. на столици епископа горњокарловачких. У Пероју се и данас показује кућа за коју се тврди да је била двор владике Данила, који, изгледа, није прекидао везу са Перојем ни као Епископ. Владика Данило саградио је и цркву манастира Гомирја, а за његово вријеме саграђене су прве цркве у

Епархији с дозволом аустријских власти.

Перојци су увијек били одани Цркви. Једно вријеме у Пероју су стално била по два свештеника, после неколико свештеника из породице Љуботина, у Пероју су се мијењали свештеници, како домаћи тако и са стране. Од године 1848. до 1854. у Пероју је био парох у своје вријеме цијењени српски пјесник Јован Сундечић (1820-1900). Последња истакнута свештеничка породица у Пероју била је фамилија Маричевић. Петар, Јован и Петар, дједа, син и унук држали су перојску парохију више деценија.

Петар Маричевић, перојски парох

Последњи од њих Петар Маричевић рођен је у Пероју 1871. Свршио је задарску богословију. Рукоположио га је далматински епископ Никодим Милаш године 1894. У почетку је службовао у разним парохијама у Далмацији, а године 1923. прелази у Перој, гдје је остао све до смрти 1950.

За вријеме италијанске окупације Истре енергично се супротстављао италијанизацији Перојаца. Његова у дубокој старости удовица Милица, која са своје двије кћери живи у Пероју, показивала нам је нека лична документа покојног проте Петра, која свједоче да је прота пркосио

Италијанима. Своје поталијанчено презиме “Марићи” потписивао је без оног “и” на крају, да би му презиме и даље задржало српски призвук. С одобрењем италијанских власти одржавао је двапут седмично часове вјеронауке за сву омладину Пероја у капели светог Покрова. Часове је одржавао на српском језику, па је тако допринијео да се омладина утврђује у знању свога материњег језика.

Године 1845. Перојци су испословали дозволу за паралелна одјељења на српском језику. Ова одјељења радила су све до почетка Првог свјетског рата. Године 1913. молили су Перојци Покрајинско школско вијеће за Истру у Трсту да добију своју самосталну школу на српском језику. Молба је позитивно ријешена године 1917, али Аустрија је била пред распадом, па се школа никада није отварала. Рапалским уговором (1924) Италија је добила Истру, па су и за Истру и за Перојце настале далеко теже прилике од оних под Аустријом.

У Пероју је бивало највише до 50 српских домова и до 350 душа. После рата један број породица се иселио, а неке куће су истанчале и остале без мушких глава које су отишле у град, у индустрију. Данас Перој има 50 српских домова. Своју цркву одржавају уредно и највећи број домова држи своје вјерске празнике и обичаје. Перојци су сачували све своје вјерске и народне обичаје које су донијели из старог завичаја прије 300 година. Сачували су свој језик, који је у нагласку, изговарању ријечи, као и у ријечнику примио понешто од истарског дијалекта.

Бавећи се у Пероју више пута наилазили смо на неке посебне вјерске обичаје Перојаца. Славски колач мјесе у облику крста. Славско жито, кољиво у које стављају шећер, смокве и исјечене јабуке доносе уочи славе у цркву. После бденија жито се освећује. Од сваког жита један део се ставља у један већи суд из кога се на крају дијели сваком вјернику у храму. Остатак свог жита свака породица носи кући. Као и у

Перојско црквено туторство год. 1865.

Боки, а вјерујемо да се тај обичај врши и у Паштровићима, старој постојбини Перојаца, на дан славе свештеник у дому слављеника врши обред „прекадање“. Отпјева се тропар и кондак свитеља са јектенијем за здравље живих. Затим се од славског колача ваде честице за покој душа умрлих тога дома, с кратким поменом: „Со духи праведни“ сугубом јектенијом, а на крају се извађене честице прелијевају уз изговарање: „Во блаженом успенији“... и „Вјечнаја памјат“.

Домови се освећују о Богојављењу. Перојци добро знају црквено пјевање. Цијела црква одговара на литургији и то с посебним напјевом. Доста се осјећа утјецај такозваног задарског напјева. Храмовну славу св. Спиридона прослављају 25. децембра. Црква је снабђевена свим потребним намјешатјем и утварима. У цркви се чува једно старо Јеванђеље које је штампано у Кијевопечарској лаври године 1697. Постоји још једно Јеванђеље из године 1898. које је цркви поклонили једна група руских поморских официра. У цркви св. Спиридона у Пероју, као и у црквама у Пули и на Ријечи налази се више византијских и

италокритских икона од умјетничке и археолошке вриједности. Колико нам је познато о овим иконама има рад у рукопису један наш познати научник, литургичар и археолог протјерј-ставрофор г. др. Лазар Мирковић, професор универзитета у пензији. С временом пада Венеције поклапа се и гашење грчке колоније у Пули. Кампоформијским миром Аустрија добива бившу млетачку Истру. Она у Пули гради своју најважнију ратну луку и главни војни арсенал. Кратко вријеме од 1809-1813. Истра с Пулом је саставни дио Наполеонове Илирске покрајине. Послије пада Наполеоновог Истра и Далмација припале су Аустрији и под њеном влашћу остаће све до пада Аустроугарске. Под Аустријом црква у Пули постаје војна капела за офицере и војнике српске народности. Њена имовина предата је Српској православној црквеној општини у Пероју. Године 1808. перојска црквена општина оправила је пулску цркву. Иако су у то вријеме Ријека и Трст били под јурисдикцијом Епископа горњокарловачког, Аустрија из својих посебних разлога цркве у Пероју и Пули ставила је под јурисдикцију епископа далматинског. Ово је Аустрији

више конвенирало из разлога што је Епархија далматинска била изолована од покрајинских цркава на југославенском територијалном подручју. Она је била десет Буковинске митрополије са сједиштем у Черновицама, а Синод ове Митрополије засједао је у Бечу дакле под царском присмотром! Тек после припајања Истри Југославији, цркве у Истри прикључене су Епархији горњокарловачкој.

Књија

Перој – српско село у Истри

Дјело Франа Барбалића «Перој – српско село у Истри» први пут је објављено у загребачким *Народним новинама* (бр. 48-55 и 59) 1993. године. Исте године је прештампано у издању закладнице тискарне Народних новина у Загребу као књижица. Она је већ одавно недоступна читатељству, тим пријом што се ријетко налази и у стручним библиотекама. С обзиром да је књижица и у данашњем времену врло интересантна за повијест насеља Пероја (које Перојци зову «Пероја»: именица је женског рода, а мијења се као назив атинске луке Пиреја), те се често цитира као извор података, сврсисходно је прештампати и на тај начин учинити доступном данашњим заинтересованим читатељима, посебно нашим житељима.

Књижица је написана с пуно пажње и прецизно износи драгоцјене податке и историјске истине о нама, тако да је њена повијесна и морална вриједност неизбрисива и незаборавна.

Овај је рад једнако користан подсјетник не само за нас аутохтоно Србе - житеље којима је књижица посвећена, а који смо данас, након честристогодишњег хода, минијатурна, тешко сналажљива мањина али витална да избјегне замке различитих неаутентичних емисара, већ и Хрвате, који у овој нашој стварности подјела па и раздора треба да се посјете на своју не баш једноставну прошлост.

Протопрезвитер плашчански и парох ријечки

Никола Косановић

(1. новембра 1851. Плашки – 27. марта 1899. Ријека)

Пребирући по књигама у једној ријечкој антикварници, угледах књижицу писану ћириличким писмом, штампаној у Загребу у “Српској штампарији” 1900. године. Ради се о књизи превода чувене поеме (Die Glocke) “Звоно” њемачког pjesника Фридриха Шилера коју је на српски превео Никола Косановић, са кратким предговором војног свештеника Ј.В. насталим како наводи у манастиру Крки о Васкрсу 1900. године.

Тко је Никола Косановић, одакле долази у Ријеку?

Немало сам се изненадио, сазнајући да се ради о оцу Саве Косановића, политичара, публицисте, министра у владама генерала Симовића, Шубашића и ФНРЈ, амбасадора у САД и Мексику. Похађао је гимназију у Ријечи, а његовом заслугом скупљена је и пренесена лична оставштина његовог ујака Николе Тесле из САД-а у отаџбину.

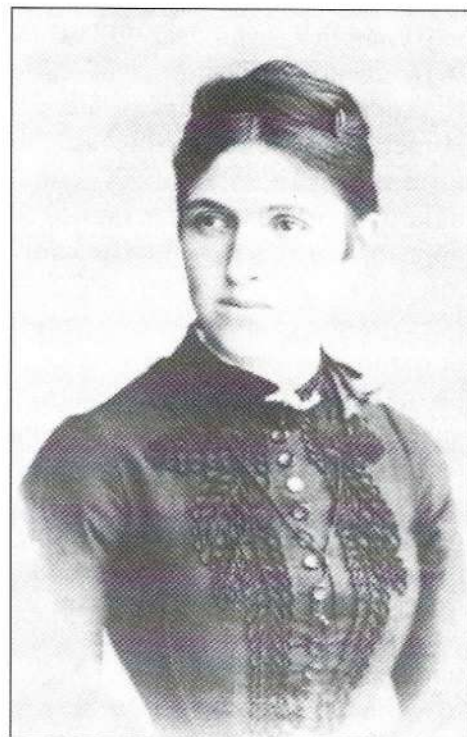
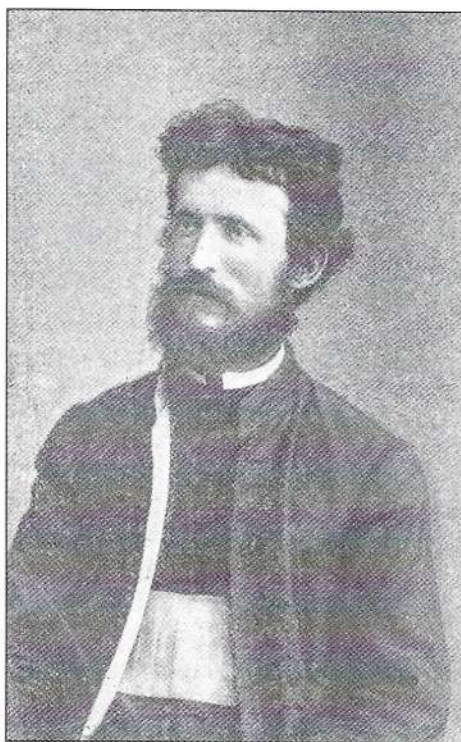
Никола Косановић рођен је у Плашком 1. новембра 1851. године од мајке Марије и оца Лазара, свештеника и професора богословије у Плашком, који, нахладивши се на једом погребу у зимско доба, разболи и упокоји 1866. године, оставивши за собом жену и седморо ситне дјеце, од којих је Никола био најстарији, тада петнаестогодишњак и одличан ђак карловачке гимназије.

У то вријеме живот у Горњој Крјини био је врло тежак и чемеран, па и свештеним лицима са својим распрострањеним парохијама, а у каквом положају се нашао удовица покојног Лазе без иметка и пензије може се предпоставити. Никола помоћу незнатне стипендије и дејанија настави са великим успјехом своје науке, а другог јој сина Јову смјесте пријатељи Лазини у кадетску школу. Свршивши гимназију и богословију са одличним успјехом, ожени се 1877. године узевши за жену Марицу Теслу, најмлађу кћерку, у то вријеме чувеног по својој научености пароха у Смиљану и Сењу, а потоњег протојереја у Госпићу Милутина Тесле, дакле сестру Николе Тесле. Чим се ожени постави га тадашњи

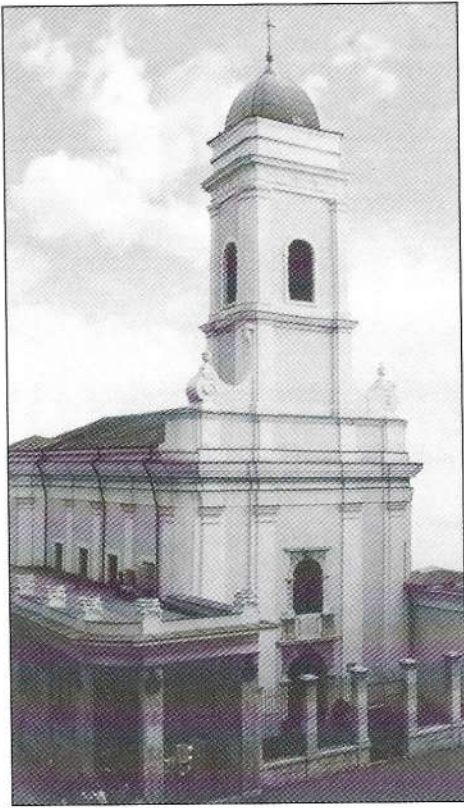
Епископ горњокарловачки Теофан, за биљезника епархијске управе у Плашком, гдје на тој дужности остаје до 1885. године. Као млад свештеник који до свог хљеба дође, стаде Нико како га је мајка од миља звала, помагати њој и браћи својој показујући своју племенитост и снажан осјећај одговорности. Како је који брат дорастао до књиге, он га пошаље у школу. Тај његов труд и љубав према браћи уроди плодом и сви заврше школе и постану цијењени и угледни људи у својим срединама. Јово буде високим официром, Сава протопрезвитер плашчански, Ђуро и Стево свештеници, а Светозар котарски предстојник у Руми. Но Никола није био усамљен у бризи и помоћи према мајци и браћи јер је имао пуну потпору своје Марице. Поникавши

у даровитој и племенитој породици, обдарена бистрином и интелигенцијом, при томе крха и њежна, пружала је не само моралну подршку, него је и многе ноћи пробдјела шијући неби ли зарадила за школовање својих дјевера. Често је знала отјерати тешке мисли и бриге са Николиног чела својом топлим ријечи, а невоље су их упорно саљетале. Марица је рађала, али су се хумке на Плашчанском гробљу множиле, а једино је најмлађа Анђелија сахрањена у Ријечи. Од једанаестеро дјеце преживјело је четворо синова: Љубиша, Драгиша, Милутин и већ поменути Сава.

Године 1885. буде изабран за окружног презвитера плашчанског гдје остаје до 1894. године, када га Епископ Високопреосвештени

Никола и Марица Косановић

Храм св. оца Николаја Ријека

Михаил, после смрти Јована Шорка, омиљеног "Беде", на властиту молбу постави за администратора ријечке парохије, гдје касније буде изабран за сталног пароха. Пет година након доласка у Ријеку, 1899. године умире и буде покопан на ријечком гробљу. Мијења га брат Сава.

Прота Никола био је један од најхуманијих људи свога времена, међу свештеним лицима не само горњокарловачке епархије него и шире. Ванредно бистар и интелигентан, пјесничка душа, након школовања наставио се образовати и изграђивати своју личност. Као интелектуалац свестраног интереса, осим богословске струке, ванредно је познавао српску и њемачку књижевност. Својим трудом научио је и француски и редовно пратио доступну литературу. Уз ове врлине одликовала га је племенитост душе, па је као такав стекао углед, био поштован и цијењен не само од својих вјерника него и код иновјераца.

Бавио се преводиоњем, али је штампао само (Die Burgschaft)

"Јемство" и већ поменуто "Звоно". Преводи се одликују лакоћом слога, чистоћом и богатством српског језика народа Горње Крајине. Занимљиво, прије њега и архимандрит Сава Павишевић је превео исту поему. Осим већ поменутог издања "Српске штампарије" издане постхумно, превод је још два пута публициран. Први пута у "Летопису" Матице српске у Новом Саду 1881. године у књизи број 126, а други пута у књижевном часопису "Бранково коло" број 16. Исти часопис је у броју 14 објавио чланак – посмртно слово у поводу његове смрти из пера ријечког дописника потписаног са "Др".

Но осим већ казаних врлина прота Никола је био ванредна појава. Као дугогодишњи епархијски биљежник стекао је богато искуство и знање у стварима народно-црквене аутономије и о томе је писао у часописима указујући како треба поправити његове недостатке. Био је два пута послаником на црквеном сабору, гдје се увијек одликовао смирености и конструктивношћу излагања. Цијењући важност образовања, а знајући сиромаштво Крајине, на сабору је поднио "Представку" којом је тражио подизање конвикта (ђачког дома) у

Карловцу или Загребу под патронатом Цркве да се олакша школовање надареној, али сиромашној дјеци.

Јако га је ражалостило што та његов приједлог није прихваћен. Не друга његова иницијатива уродила плодом. Наиме далеко при оснивања општег митрополијског пензионог фонда за свештеничке удовице и сирочад, а вјероватно потакнут горким искуством своје мајке, осмислио је и основао Плашком тзв. "партикуларни мировински фонд" за удовице сирочад горњокарловачке дијецезе и не слутећи да ће његова Марија и четворо сирочади постати међ првим корисницима тог фонда. Врједило би да се његов живо детаљније истражи, али за сада ова скромни чланак да га се сјетимо нека буде узор младом нараштају свештеника наше Епархије како вољети и служити свом народу, како у скромности радити да се стекне љубав и поштовање у својој средини.

Медић Д. Лукић

Последња фотографија Николе Тесле (стоји у средини). Њему с леве стране стоји Сава Косановић (син проте Николе), а десно Петар II Карађорђевић.

Из "Православља" бр 909, од 1. фебруара 2005.

Бошко Обрадовић

Свѣти Сава у Дрвенграду

У недјељу 23. јануара у Дрвенграду на брду Међавник на Мокрој Гори Његово Преосвештенство Епископ жички Г. Хрисостом освештао је цркву-брвнару посвећену првом српском архиепископу и просвјетитељу Светом Сави. Ктироти ове необичне цркве су Маја и Емир Кустурица.

Цјели Дрвенград, а са њим и његова црква, подигнути су у посљедње двије године, углавном по пројектима самог Емира Кустурице. Цркву је од брвана подигао мајстор Милош Миловановић из Горњег Милановца. Налази се на централном мјесту Кустуричиног етнограда – на крају главне улице, тако да сви путеви овога мјеста воде у цркву. Изнад улаза у цркву налази се упечатљива фреска Светог Саве у мозаику, рад Мирослава Лазовића, доцента на Академији за примењену уметност у Београду. Прелијепи иконостас у липовом дрвету бјеличасте боје рад је дуборезачке радионице Драгана Петровића из Београда, познатог

умјетника који је већ урадио бројна дјела црквеног дубореза у Отаџбини и расејању. Престоне иконе рад су Весне Голубовић, академске сликарке из Београда.

Уз бројно свештенство архијерејског намесништва ужичког, свечаном чину освећења цркве, уз многе угледне званице, присуствовало је и око стотину Мокрогораца и мјештана околних села, сада већ пријатеља и комшија породице Кустурица. Послије молитвословља, пошто је са свештеницима, ктиторима и народом обишао круг око цркве, а затим освештаном водицом покропио високи звоник који доминира Међавником, владика Хрисостом се, честитајући Кустурици на његовом дјелу, обратио присутном народу слиједећим ријечима: "Ктитор храма који смо освештали је Емир Кустурица, прослављени филмски режисер који је нашао за сходно да у граду који подиже овде на Међавнику буде и црква. Некада давно гледао сам један руски филм

из времена комунизма у ком стара Русија пита војнике, црвено-армејце, гдје је једна улица у граду која води до цркве. Они јој одговорише да цркве више нема, срушена је, улици је промјењено име, а старица застане па пита војнике: зашто постоји улица ако не води у цркву? Храм на Међавнику треба да буде симбол да смо сви поданици Божји и да ништа што чинимо у нашем животу не треба да буде без Бога."

Присутни академик Матија Бећковић примјетио је слиједеће: "Емир Кустурица дао је примјер и другим људима из свијета умјетности и духа да се обнавља обичај да велики људи буду и велики задужбинари."

На отварању изложбе посвећене заборављеној етно-одјећи, која је постављена у Галерији Дрвенграда, Емир Кустурица се осврнуо на тему подизања цркве: "Важно је забиљежити да је данас отворена једна перспектива која је, мање-више, у посљедње вријеме занемарена, а то је да је дио културе и традиције једнога народа и његова религија. Ова црква као највидљивији знак те религије мене је опседала при самом креирању овог градића, тачније његовог засеока на обронку Међавника. Можда звучи анахроно, архетипски, али у духовности је скривена суштина људског бића."

Цијели овај Кустуричин етно-подухват представља узорно ремек-дјело очувања властите традиције и на најљепши начин уоквирује културну слику Епархије жичке. А то што је црквица на Међавнику посвећена Преносу моштију Светог Саве носи неодољиву симболику онога што је Кустурица дефинисао на слиједећи начин: "Сачувати оно што се губи и обновити загубљени духовни и естетски осјећај."

Припадам српској култури

Моја идентификација су били одређени људи и идеја да су на мом језику и мојој култури доминантан фактор били Андрић, Црњански, Драгослав Михајловић, Меша Селимовић итд. То је моје уточиште. И у том растакању, ја јаче нисам имао. Ја и ову цркву овдје доживљавам као дио те културе. Мој однос према томе је као однос према традицији која треба да се поштује. Хајде, какав је то град ако нема цркву. (...)

Себе идентификујем и мене у свијету идентификују са српском културом. У овом свијету у коме је Србија дизајнирана као уточиште зла, тај инат и та идентификација су само интензивирани.(...)

Моје поријекло прије конверзије једног од двојице браће било је српско. А ја с тим немам проблем

Из "Православља" бр 910, од 15. фебруара 2005.

Маџеја Кежман - Вјера ме је одржала

Акција обнове манастира Ђурђеви ступови окупила је еминентна имена наше националне културе, умјетности и спорта. Обнова манастира је у току, а о духовној обнови и препороду српског народа свједоче својим животом и дјелом православни хришћани, међу којима је све више младих. Боготражитељима своја искуства преносе познати спортисти, умјетници и интелектуалци. Њихови примјери свједоче о православљу као правој живљу, једином истинском путу. У овом броју Православља разговарамо са фудбалером Метејом Кежманом.

Укључени сте у мисио-нарску-приложничку акцију „Подигнимо Ступове“. Шта то Вама лично значи?

Сигурно да акција „Подигнимо Ступове“ много значи мени саме, али такође мислим да је то врло битна ставр за српску историју и уопште за православни народ у Србији. Ђурђеви Ступови су један од најбитнијих српских манастира, тако да ми је веома драго да сам учесник у свему томе.

Познато је да многи спортисти живе побожним животом. Да ли Ви вјерујете у Бога, да ли живите хришћански тј. да ли се исповједате и причешћујете?

Сигурно је да живим хришћански. Вјерујем у Бога и поштујем све каноне и наравно, православни сам хришћанин.

Много ми значи вјера у Бога на сваком плану, психолошком и општем, тако да своју породицу усмјеравам у том правцу.

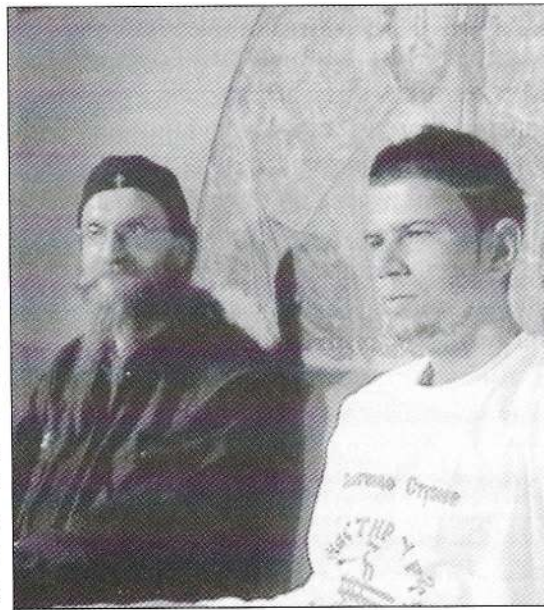
Да ли се молите Богу у свакодневном животу, прије или после утакмице?

Молим се Богу свакодневно. Небитно је да ли је то само на спортском плану или уопште на приватном. Помажем и себи, и још једампут кажем: много ми значи јер сам пронашао себе у свему томе. Такође мислим да би наш народ требало још више да се окрене православљу и вјери у Бога, јер су то сигурно велике и постојане ствари.

Да ли сте били Манастиру Ђурђеви Ступови и каква је ваша веза са Манастиром?

Договорио сам се са оцем Герасимом да у манастиру крстим сина. Осјећам се лијепо при самој помисли на манастир и још једном истичем да ми је врло драго што сам учесник акције „Подигнимо Ступове“. Такође, надам се да ће манастир што прије изгледати како треба. Веза са манастиром је дубока и постојана. Познајем монахе, често смо у контакту и имамо заједничке пријатеље и када имам времена чујемо се и виђамо.

Како успјевате да нађете спој између вјере и спорта?

Доста има негативне енергије, а вјера у Бога и православље ми дају мир и позитивну енергију, тако да ме то испуњава и ту сам пронашао себе. Трудим се да се молим Богу прије и након утакмице. То ме испуњава као и предивни Васкршњи концерт и промоција ЦД-а у којој сам и ја учествовао. Уживам свијетом срцем и душом при оваквијим окупљањима која имају за циљ обнову манастира. Позивам све да нам се придруже, све који желе да учествују у обнови манастира склопу акције Обновимо себе Подигнимо Ступове.

разговор водио: отац Герасим,
Манастир Ђурђеви Ступови

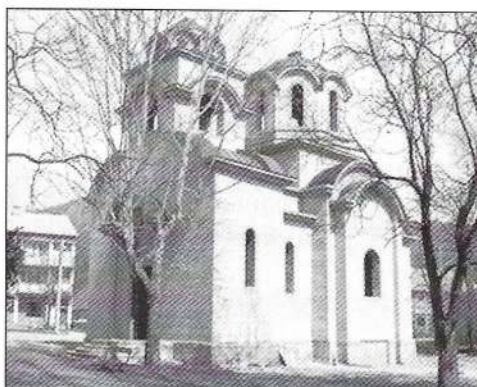
ПРАВОСЛАВЉЕ

Преузето са веб странеце Епархије горњокарловачке

Краћке вијести из Епархије горњокарловачке

Његово Преосвешћенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим у посјети Плитвичким језерима, Кореници и Доњем Лапцу

Његово Преосвешћенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим у пратњи јереја Далибора Танасића, пароха кореничког, састао се 8. априла 2005. године са представницима општинских власти Плитвичких језера и Коренице господином Миланом Чанчаром, начелником, и господином Миланом Вукушићем прочелником општине. Послије састанка са властима општине Плитвичка језера и Кореница, Епископ горњокарловачки Г. Герасим посјетио је и општину Доњи Лапац гдје се састао са замјеником начелника општине, господином Драганом Ђевићем. Циљ састанка је био да се Епископ Герасим упозна са стањем Црквених Општина и храмова као и са животом и суживотом вјерних људи на том простору.

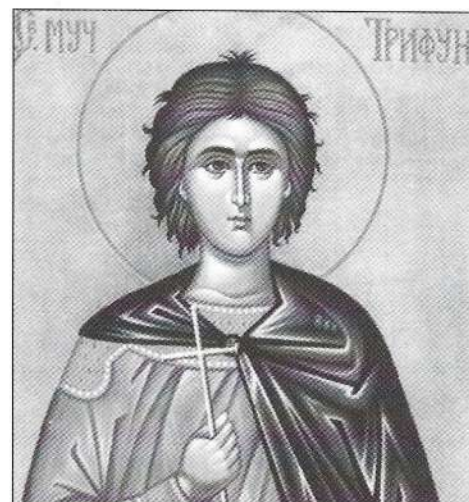
Делегација СКД "Просвјета" у посјети Епископу горњокарловачком Г. Герасиму

Осмог марта 2005. године, у поподневним часовима, Његово Преосвешћенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим, у просторијама привременог сједишта Епархије горњокарловачке у Карловцу примио је у посјету председника Српског културног друштва "Просвјета" и замјеника министра за културу у Влади Републике Хрватске господина Чедомира Вишњића са сарадницима. Сусрет је одржан у циљу што бољег унапређења заједничког рада Српске Православне Цркве и Српског културног друштва "Просвјета" на очувању српске културе и идентитета.

14. фебруар Свети мученик Трифун – Крсна слава Епископа горњокарловачког Г. Герасима

Прослава Крсне славе започета је Светом Архијерејском Литургијом у капели Светог Николе у Карловцу. Свету Литургију су служили Епископ далматински Г. Фотије, Епископ горњокарловачки Г. Герасим, игуман манастира Крка о. Герман и јереј Душко Спасојевић. По свршетку Свете Литургије обављено је резање славског колача, послје чега се обратио Епископ далматински Г. Фотије честитајући Крсну славу Епископу Герасиму желећи му дуговјечан живот испуњен успјешном архипастирском дјелатношћу. Захваливши се на искреним честиткама Епископ Г. Герасим је позвао све окупљене на свечани ручак у просторије привременог сједишта Епархије горњокарловачке.

Преузето са веб странице Епархије горњокарловачке

Крајње вијести из Епархије горњокарловачке

Света Архијерејска Литургија у Карловцу

На празник Светих безсребреника Кира и Јована, 13. фебруара 2005. године, Свету Архијерејску Литургију у капели Св. Николаја у Карловцу служили су Његово Високопреосвештенство Митрополит велески и повардарски и Егзарх Охридски Г. Јован, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим и јереј Душко Спасојевић надлежни парох. Послије Свете Литургије окупљеном народу се обратио Његово Високопреосвештенство Г. Јован. У бесједи је нагласио да су страдања која нас сналазе пролазна те да је и овај живот пролазан и сада ми свој идентитет треба да црпимо и тражимо у Царству небеском.

Посјети Кола Српских Сестара из Гомирја

Упоподневним часовима 13. фебруара 2005. године, на дан Светих Кира и Јована, Епископа горњокарловачког Г. Герасима, у привременом сједишту Епархије горњокарловачке су посјетиле чланице Кола српских сестара из Гомирја те се задржале у дужем срданом разговору са Његовим Преосвештенством Г. Герасимом. Са чланицама Кола српских сестара био је и протсинђел Михајло Вукчевић, духовник манастира Гомирја и парох гомирски.

Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим на прослави Крсне славе Богословије Света Три Јерарха у манастиру Крка

Десетог фебруара ове године Епископа горњокарловачког Г. Герасима је посјетио Његово Високопреосвештенство Митрополит велески и повардарски и Егзарх Охридски Г. Јован. Слиједеће дана су заједно отпутовали на прославу Крсне славе Богословије Света Три Јерарха у манастиру Крка. Свечано вечерње богослужење у манастиру Крка служио је Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим уз саслужење свештеника и монаха. На сам празник Света три Јерарха Свету Архијерејску Литургију су служили Његово Високопреосвештенство Митрополит Дабробосански Г. Николај, Његово Високопреосвештенство Митрополит велески и повардарски и Егзарх Охридски Г. Јован, Његово Преосвештенство Епископ бихаћко-петровачки Г. Хризостом, Његово Преосвештенство Епископ славонски Г. Сава и надлежни Епископ Његово Преосвештенство Епископ далматински Г. Фотије.

Преузето са веб странице Епархије горњокарловачке

Крајке вијести из Епархије горњокарловачке

Епархија горњокарловачка добила новој свештеника

Дана 23/10 јануара ове године на дан светог Григорија Ниског у Српском православном манастиру Гомирје, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим рукоположио је ђакон Зорана Михајловића у чин презвитера. Светој Архијерејској Литургији присуствовало је мноштво вјерника из цијле Епархије. По завршеној Литургији Епископ Г. Герасим у својој се бесједи обратио вјернима, а оцу Зорану почељео је Богом благословен пут у његовој презвитерској служби истакнувши притом да пут којим треба да иде није нимало лак. Тај богоспасавни пут јереј Зоран Михајловић ће започети као свештеник у Пули.

Амбасадор СиЦГ у Карловцу

Седмог јануара на празник Рођења Господа нашег Исуса Христа у капели св.Николаја у Карловцу служена је Света Архијерејска Литургија којој је начелствовао Епископ горњокарловачки Г. Герасим уз саслужење пароха карловачког јереја Душка Спасојевића. Светој Литургији, уз већи број православних карловчана, присуствовали су амбасадор државне заједнице Србије и Црне Горе, г. Милан Симурдић, г. Рикардо Марелић начелник уреда Владе РХ за сарадњу са међународним институцијама и професор политичких наука у Загребу г. Сениша Таталовић. Прије почетка Свете Литургије Епископ Г. Герасим је постригао младе богослове клирике Епархије горњокарловачке Милоша Милковића, Горана Јаковљевића и Предрага Сушића у чин чтеца. Епископ Г. Герасим је пожељео младим богословима срећан наставак даљег школовања и што бољи успјех у школи.

“Свети Сава Горњкарловачки”
часопис Епархије горњокарловачке излази блајословом
Њејовој Преосвештештва Г. Герасима,
Епископа горњокарловачкој.

Издавач: *Православна Епархија горњокарловачка*

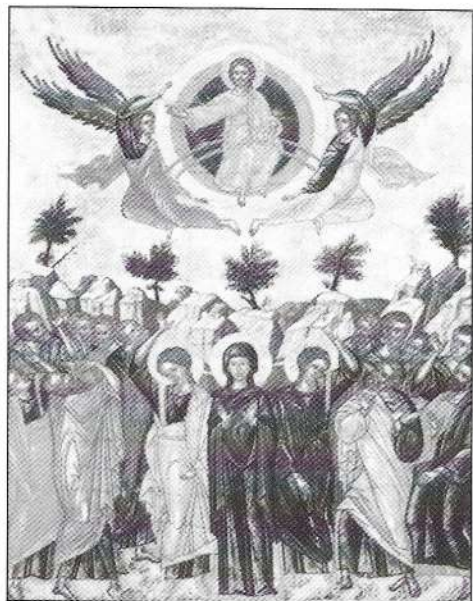
в.д. главног и одговорног уредника: протојереј *Душко Спасојевић*,
парох карловачки

Уреднички колегиј: протојереј-ставрофор *Мићо Косић*,
протосинђел *Михаило (Вучковић)*, протојереј *Јеленко*
Стојановић, протонамесник *Милош Орел*, г. *Борђе Илић* и
г. *Зоран Живковић*

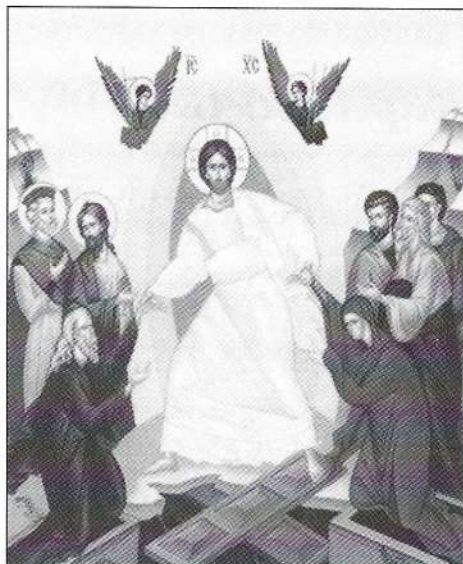
Графички уредник: г. *Љубомир М. Кокошар*

Адреса уредништва: ул. Радићева 14, 47000 Карловац
тел. +385 / 98 18 20 770, тел/факс: +385/47 41 15 06

Штампа: *Сканер студио д.о.о.* Стубичка 49, 10000 Загреб,
тел. +385 /01 36 91 413

Вазнесење јосјогње
икона 1547. год.
манастир Дионисијат, Света Гора

Васкрс'о је Господ

Васкрс'о је Христос моћни,
Красан Господ и јунак:
Разори Он ад поноћни
И растјера гробни мрак.
Васкрсавај и Ти мила
Душо моја уснила.

Стјешњена си у два гроба
У гроб тијела и свијета:
Христос ова позна оба
Ал' ниједан не смета.
Диж' се и ти из два гроба
Спас те дријеши окова.

Христос лијечи сваку душу
Луче, сутра и данас,
Зато к Њему пружи руку
Он ти је једини Спас;
Не жури се гдје су буре
Жури откуд Свети глас!

Свечи журе Васкрсењу
И побједи гроба два,
Преко гроба усхијењу
Гдје су небу блага сва.
Жури и ти Васкрсењу,
слободи од сваког зла.

Храм Св. Пешке у Сјеничаку
Слика на унутрашњој страни корица

Храм је изграђен 1715. г., а спаљен у Другом свјетском рату. Снимак је из 1933. год. У предњем је плану о. Сава Димовић са својом нећакињом Вуком Варда. Протојер Сава Димовић је родом из Оточца и након Другог свјетског рата био је парох у Оточцу.

Епархија горњокарловачка

Његово Преосвештенство Епископ Г.Г. Герасим

41000 Карловац, Др. Милана Немчића бр. 15
тел. 047/ 64 25 32

Архијерејски намјесник плашчански
протојер-ставрофор **Мићо Костић**
Архијерејски намјесник карловачки
протојер **Душко Сисајевић**

СПЦО и Управа парохије на Ријеци
протојер-ставрофор **Мићо Костић**
51000 Ријека, Ивана Зајца 24/1
тел: 051/335 399
факс: 051/ 324 160
моб: 091 514 82 50
spco-na-rijeci@ri.hinet.hr

СПЦО и Управа парохије у Пероју
јереј **Зоран Михајловић**
52212 Фажана, Перој 19
тел./факс. 052/ 224 647
моб: 098 91 84 257

СПЦО и Управа парохије у
Српским Моравицама
протојереј **Јеленко Стојановић**
51325 Моравице,
Докмановићи 10
тел/факс: 051/ 877 137
моб: 098 801 051

Манастир Гомирје
протосинђел **Михаило (Вукчевић)**
тел/факс: 051/ 878 188

СПЦО и Управа парохије у
Дрежници
протонамесник **Милош Орел**
47313 Дрежница, Центар бб
тел 047/ 566 179
факс: 047/ 566 351
моб: 098 18 17 844

СПЦО и Управа парохије у Глини
јереј **Слободан Дракулић**
44400 Глина, Хрватска 20
тел/факс: 044/ 880 615

СПЦО и Управа парохије у Двору
протонамесник **Радослав Анђелић**
44440 Двор,
Миле Блажевића Чађе 46
моб: 098 563 613
тел: 044 871 811

СПЦО и Управа парохије у
Грачацу
јереј **Душан Лујић**
23440 Грачац
Кардинала Степинца 82
тел/факс: 023 773 667
моб: 098 18 01 888

СПЦО и Управа парохије у
Плашком
јереј **Драган Анђонић**
47304 Плашки, Саборчанска 12
тел/факс: 047/ 573 459
моб: 091 533 25 02

СПЦО и Управа парохије у
Коларићу (Војнић)
јереј **Мирослав Бабић**
47220 Војнић, Коларић 67
моб: 091 590 62 02
047 883 519

СПЦО и Управа парохије у
Кореници
јереј **Далибор Танасић**
53230 Кореница, Врановача 52
моб: 091 565 69 54
053 776 279

СПЦО и Управа парохије у
Петрињи
јереј **Миле Рисаић**
44250 Петриња, Владимира
Назора 13
тел/факс: 044/ 813 419
моб: 091 585 05 46

СПЦО и Управа парохије у
Костајници
јереј **Зоран Мумовић**
44430 Костајница, Уфинац 1
моб: 091 73 94 087

СПЦО и Управа парохије у
Карловцу

протојереј **Душко Сисајевић**
47000 Карловац, Радићева 14
тел/факс: 047/ 411 506
моб: 098 18 20 770
E-mail: spco-karlovac@eparhija-gornjkarlovacka.hr

WEB страница:
<http://eparhija-gornjkarlovacka.hr>

часопис
“Св.Сава Горњокарловачки”
E-mail: glasnik@eparhija-gornjkarlovacka.hr
Администрација WEB странице
webmaster@eparhija-gornjkarlovacka.hr

ХРАМ Св. ПЕТКЕ У СЈЕНИЧАКУ - ИЗГРАЂЕН 1715. - СПАЉЕН 1941.

ХРАМ СВЕТОГ ПЕТРА И ПАВЛА У ЗАЛУЖНИЦИ, ИЗГРАЂЕН 1770. г.